

Vlaams Journalistiek Fonds

10.09.2018 - 31.07.2020

Eindverslag

Inhoudstafel

1. ALGEMEEN KADER	2
2. SUBSIDIES VOOR INNOVATIEVE JOURNALISTIEK	5
Overzicht van de projecten	9
Factcheck.Vlaanderen	9
Apache Lokaal	12
Productiehuis Sonderland	15
Chase Social Stories	18
The Polar Project	22
FactRank	24
Podlab XL	27
Wablieft gaat digitaal	29
U:nite	31
Nieuwsneuzen – Op de rooster	33
UITLANDER	35
Vorbereiding nieuwe subsidieregeling	37
3. KENNISDELING EN COMMUNICATIE	39
4. VLAAMS-NEDERLANDSE SAMENWERKING	45
5. FINANCIËN	48
6. CONCLUSIES	49
BIJLAGEN	55
Memorandum 2019	55
Ontwerp-subsidiereglement innovatieve journalistieke projecten	55

1. ALGEMEEN KADER

Aanleiding

In de zomer van 2018 lanceerde Vlaams minister van Media Sven Gatz het Vlaams Journalistiek Fonds. Het was de culminatie van een lang voortraject. Een belangrijke factor was het onderzoeksrapport '[Eén taal, meer stemmen. Journalistiek, innovatie en samenwerking in Nederland en Vlaanderen](#)', dat als een van de aanbevelingen had om een Vlaams Journalistiek Fonds op te richten naar het voorbeeld van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek in Nederland. Verbonden aan dat onderzoekstraject organiseerden Vlaams-Nederlands Huis deBuren en het Stimuleringsfonds twee conferenties over journalistiek, telkens met de minister als gast. In het verlengde daarvan hield de commissie Media van het Vlaams Parlement in 2017 en 2018 verschillende hoorzittingen over het Vlaamse beleid t.a.v. journalistiek, en dienden vijf partijen een gezamenlijke resolutie in waarin ze de Vlaamse Regering vroegen om een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek uit te bouwen.

Op 13 juni 2018 kondigde minister Gatz de lancering van het VJF aan in een persbericht: "Met dat Vlaams Journalistiek Fonds wil ik de Vlaamse journalistiek beter ondersteunen, stimuleren en innoveren. In deze snelle samenleving van sociale en digitale mediaplatformen is het erg belangrijk te blijven investeren in pluriforme en kwalitatieve journalistiek. Want in de massa nieuws die tegenwoordig online permanent gevoed wordt, ook door fake news, moeten onze Vlaamse nieuwsmedia een geloofwaardig kompas kunnen bieden. Het VJF zal samenwerken met het Fonds Pascal Decroos, dat al heel wat expertise heeft in het coördineren van werkbeurzen, en de VVJ, de beroepsvereniging van de Vlaamse actieve journalisten. Bovendien wil ik via dit Fonds de samenwerking stimuleren met de Nederlandse tegenhanger, het SVDJ. De uitdagingen die de nieuwe digitale mediasamenleving aan de journalistiek stelt, zijn in Nederland immers dezelfde als in Vlaanderen."

Doelstellingen

Het VJF moest instaan voor toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve en innovatieve journalistiek, aldus de minister. Het kreeg vier operationele doelstellingen mee:

- coördineren en verdelen van subsidies voor innovatieve journalistiek
- organiseren van een kennisdelingsplatform over alles wat met nieuws en media te maken heeft
- aanwakkeren van de samenwerking met Nederland
- functioneren als doorverwijsloket voor vragen over journalistiek, in samenwerking met de Vlaamse Vereniging van Journalisten en het Journalistenloket

Samenwerkingsovereenkomst

De doelstellingen, werking en financiering van het VJF werden beschreven in een Samenwerkingsovereenkomst tussen drie partijen:

- de Vlaamse Gemeenschap
- de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ)
- Journalismfund.eu vzw

Deze drie partijen zetelden samen in een stuurgroep die het VJF adviseerde. De Samenwerkingsovereenkomst werd formeel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 december 2018. Ze gold voor de periode 2018-2020.

De Samenwerkingsovereenkomst bepaalde dat de dagelijkse leiding en werking van het VJF werden toevertrouwd aan Journalismfund.eu, dat het VJF ook in rechte vertegenwoordigde. Het Vlaams Journalistiek Fonds was dus geen aparte entiteit, maar een project van Journalismfund.eu vzw, in samenwerking met de Vlaamse Vereniging van Journalisten en de Vlaamse overheid. Dit werd ook zo naar de buitenwereld gecommuniceerd.

De Samenwerkingsovereenkomst voorzag dat de Vlaamse Gemeenschap in 2019 zou laten onderzoeken of een verzelfstandiging van het VJF na 2020 wenselijk was.

[Budgettair kader](#)

De Samenwerkingsovereenkomst bevatte ook een bepaling over de financiering van het VJF door de Vlaamse Regering.

Voor 2018 werd een bedrag ter beschikking gesteld van 550.000 euro, waarvan 500.000 euro in het najaar van 2018 moest worden toegekend als subsidies voor innovatieve journalistiek. Het overige bedrag diende ter financiering van de reguliere werking van het VJF, in het bijzonder voor personeelskosten, opstart- en communicatiekosten, vergoeding van juryleden, kantoorkosten, website en communicatie, enzovoort.

Voor 2019 bedroeg de financiering 100.000 euro, voor de reguliere werkingskosten en het realiseren van de operationele doelstellingen. In 2019 mocht het VJF geen nieuwe subsidieoproep lanceren.

Voor 2020 stelde Samenwerkingsovereenkomst een bedrag van 300.000 euro voorop voor het VJF. Twee derde daarvan zou bestemd zijn voor een nieuwe subsidieronde voor innovatieve journalistiek, en een derde voor reguliere werkingskosten.

[Operationele opstart](#)

Op 10 september 2018 ging het VJF operationeel van start. De focus tijdens de eerste maanden lag op het organiseren van een subsidieregeling voor innovatieve journalistieke projecten. De Samenwerkingsovereenkomst voorzag daarvoor in 2018 een te verdelen subsidiebudget van 500.000 euro. In 2019 waren er geen subsidiemiddelen voorzien, enkel werkingskosten voor de begeleiding van de ondersteunde projecten en de opstart en uitbouw van de andere opdrachten van het VJF. Voor 2020 voorzag de Samenwerkingsovereenkomst een nieuwe subsidieronde met een budget van 200.000 euro.

Tussen juni en september 2018 bereidde de stuurgroep de opstart reeds intensief voor. Ze startte de onderhandelingen over de Samenwerkingsovereenkomst, begeleidde de aanwerving van een projectcoördinator, stelde een subsidiereglement op en liet een logo ontwerpen.

De belangrijkste opdracht van het VJF in 2018 was het coördineren en verdelen van subsidies voor innovatieve journalistiek. Begin september werd het subsidiereglement gepubliceerd op de websites van de partners in de stuurgroep. Op vrijdag 14 september ging ook de website van het VJF online. Op 1 oktober organiseerde het VJF een openbare infoavond over de subsidieregeling. De deadline voor aanvraagdossiers was 31 oktober. Op 7 december keurde de Vlaamse Regering de definitieve Samenwerkingsovereenkomst 2018-2020 over het Vlaams Journalistiek Fonds goed. Op 11 december maakte het VJF de subsidietoekenningen openbaar bekend. Voor het einde van 2018 sloot Journalismfund.eu met alle subsidieontvangers een subsidiecontract af.

Verdere evolutie en vroegtijdige stopzetting

Op 20 maart 2019 keurde het Vlaams Parlement een [resolutie](#) goed over “de uitbouw van een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek”. Daarin vroeg het parlement aan de regering onder meer om verder te blijven investeren in de ondersteuning van journalistiek en het Vlaams Journalistiek Fonds uit te bouwen tot een duurzame en performante organisatie. De resolutie werd ingediend over alle partijgrenzen heen en unaniem goedgekeurd door het parlement.

In november 2019 besliste de nieuwe Vlaamse Regering echter om in haar begroting voor 2020 geen middelen meer te voorzien voor het VJF. Noch werkingsmiddelen, noch de in de Samenwerkingsovereenkomst vooropgestelde middelen voor een nieuwe subsidieronde voor innovatieve journalistieke projecten.

Het gros van de projecten die het VJF in december 2018 had ondersteund, liep echter tot in 2020. De Vlaamse Regering besliste op 18 december 2019 daarom om nog een werkingssubsidie toe te kennen aan het VJF om zijn opdrachten en engagementen te kunnen nakomen. In de eerste helft van 2020 stond het VJF daarom nog in voor de verdere begeleiding, controle, afrekening en evaluatie van de projecten, en voor de ontsluiting van de resultaten.

Bij de lancering van het VJF in juni 2018 had de toenmalige minister van Media ook een onderzoek aangekondigd naar een optimale besteding van de Vlaamse middelen voor journalistiek. Deze studie stond ook vermeld in de Samenwerkingsovereenkomst over het VJF. Op de VJF-stuurgroepvergadering van 26 april 2019 meldden het Departement CJM en het kabinet Media dat voor een optimale beleidsimpact van het onderzoek het opportuun was om het bestek ook verder te bekijken met het toekomstige kabinet, na de verkiezingen en Vlaamse regeringsvorming. Het bestek zou dan eind 2019 kunnen worden gepubliceerd. Uiteindelijk is er in 2019 geen onderzoeksopdracht gelanceerd.

2. SUBSIDIES VOOR INNOVATIEVE JOURNALISTIEK

Sterke en diverse media zijn nodig om de pers haar rol van vierde macht in onze democratie te laten spelen. Daartoe is het noodzakelijk dat die nieuwsmedia zich tijdig en accuraat weten aan te passen aan de snel evoluerende technologie en het wijzigende mediagedrag van de bevolking. Daarom organiseerde het VJF, met middelen van toenmalig Vlaams minister van Media Gatz, in het najaar van 2018 een subsidieronde voor innovatieve journalistieke projecten die het nieuwsaanbod vernieuwen, verbreden en pluriformer maken.

[Krachtlijnen subsidieregeling](#)

- Om in aanmerking te komen dienden de projecten een journalistiek en innovatief karakter te hebben. De beoogde innovatie kon betrekking hebben op de productiewijze, factchecking, datajournalistiek, storytelling, het inzetten van het publiek bij (regio)journalistiek, het bevorderen van diversiteit en het bereiken van kwetsbare doelgroepen, alternatieve verdienmodellen en ondernemerschap, crowdsourcing en zo meer.
- De looptijd van de projecten moest zich situeren tussen de 1 december 2018 en 31 maart 2020.
- Een project kon maximaal voor 80% van de geraamde kosten worden ondersteund.
- Zowel startende nieuwsmediabedrijven (start-ups), individuele journalisten als organisaties – ofwel zelfstandig ofwel ondersteund door een nieuwsmediabedrijf – konden een projectsubsidieaanvraag indienen.
- De deadline voor aanvraagdossiers was 31 oktober.
- Een onafhankelijke autonome jury beoordeelde de aanvraagdossiers op de volgende criteria: het journalistieke karakter (25%), het innovatieve karakter (25%), duurzaamheid (10%), uitvoerbaarheid (10%), teamsamenstelling (10%) en budgetplan (20%).

[Infosessie](#)

Op maandagavond 1 oktober 2018 organiseerde het VJF een infosessie over de subsidieregeling. De interesse daarvoor was groot. Met zo'n vijftig aanwezigen was het auditorium van de Vlaamse Vereniging van Journalisten, waar de infosessie plaatsvond, goed gevuld. De avond werd geopend door René van Zanten, directeur van het Nederlands Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. Hij gaf een kort overzicht van de verschillende sporen waarop het fonds werkt: innovatie, onderzoek en kennisdeling.

Het tweede luik van de avond focuste op de subsidieregeling voor innovatieve journalistieke projecten van het VJF. De projectcoördinator van het fonds schetste het kader waarbinnen het VJF opereert en gaf meer uitleg over wat voor soort projecten in aanmerking komen voor subsidie. De financieel manager van Journalismfund.eu besprak in detail hoe aanvragers een projectbudget kunnen opstellen. Tot slot belichtte de juridisch adviseur van de Vereniging van Vlaamse Journalisten enkele aspecten van intellectueel eigendomsrecht.

Op het einde van de sessie konden de bezoekers nog bij de sprekers terecht met individuele vragen.

[Informatieverstrekking en advisering bij aanvraagdossiers](#)

Tot aan de aanvraagdeadline van 31 oktober zette het VJF intensief in op informatieverstrekking en het beantwoorden van vragen van potentiële aanvragers, per telefoon, mail of op kantoor. Het publiceerde op zijn website ook een handleiding bij het opstellen van een budgetplan. Het VJF screende alle ingediende dossiers op volledigheid en ontvankelijkheid. Het contacteerde de aanvragers voor eventuele bijkomende toelichting of verduidelijking. Vooral wat het zakelijke luik betrof was er veel zorg nodig om alle financiële gegevens volgens dezelfde indeling in het Budgetplan weer te geven, opdat alle dossiers op gelijke basis beoordeeld konden worden.

[Groot aantal aanvragen](#)

Er werden 37 aanvragen ingediend, voor in totaal 1,8 miljoen euro. Dat aantal was een groot succes. Eerdere projectoproepen voor innoverende journalistieke projecten bij het Departement CJM hadden respectievelijk 20 (2016) en 10 (2017) aanvragen.

[Jury](#)

Het subsidiereglement stipuleerde dat de beoordeling van de dossiers gebeurde door een jury van vier onafhankelijke experts, samengesteld door de stuurgroep van het VJF. De jury bestond uit:

- Leen d'Haenens (voorzitter) (gewoon hoogleraar communicatiewetenschap aan het Instituut voor Mediastudies van de KU Leuven);
- Dries Rombouts (docent media-innovatie aan de Arteveldehogeschool in Gent);
- Anouk van Kampen (België-correspondent voor NRC);
- Marc Buelens (emeritus professor en voormalig directeur van Vlerick Business School).

Aangezien de jury slechts één maand had om alle 37 dossiers te bestuderen, beoordelen en quoteren, besteedde het VJF bijzondere aandacht om de jury zo goed mogelijk te ondersteunen. Het stelde een instructie- en deontologiedocument op, bezorgde de vormelijk goedgekeurde aanvraagdossiers op een uniforme manier in verschillende loten, kwam een praktische werkwijze overeen en overlegde op voorhand over een vergadermethodiek.

De jury heeft alle aanvraagdossiers geëvalueerd op basis van de beoordelingscriteria uit het subsidiereglement, rekening houdend met het totaal beschikbare subsidiebedrag van 500.000 euro. Op basis van een schriftelijke voorbereiding die de juryleden op voorhand moesten insturen, is de jury op een afsluitende juryvergadering in debat gegaan om de definitieve subsidiebesluiten vast te leggen. De jury toonde zich daarbij positief over de voorbereiding en het kader waarbinnen ze kon werken, had geen opmerkingen over de procedure, en toonde zich tevreden met het eindresultaat. De jury was ook opgetogen dat ze heel verschillende soorten projecten kon ondersteunen: factchecking en AI, podcasts, regiojournalistiek, een productiehuis, een crossmediaal platform, doelgroepverbreding naar laaggeletterden en jongeren, enzovoort.

[Subsidietoekenningen voor innovatieve journalistieke projecten](#)

Het VJF had in 2018 500.000 euro ter beschikking om toekomstgerichte projecten te ondersteunen die de journalistiek in Vlaanderen vernieuwen en verbreden. Er werden in totaal 37 aanvragen ingediend, voor samen 1,8 miljoen euro. Een autonome jury toetste de aanvraagdossiers aan de beoordelingscriteria uit het subsidiereglement, en besliste om subsidie toe te kennen aan deze 11 projecten:

Aanvrager	Naam project	€ toegekend	€ uitbetaald
Vocvo vzw	Wablieft gaat digitaal	32.400,00	32.400,00
Eva Moeraert	Podlab XL	35.823,28	35.823,28
Jan Jagers	FactRank	39.868,79	39.234,46
Sonderland vzw	Productiehuis Sonderland	111.018,04	56.193,64
De Werktitel cvba	Apache Lokaal	67.452,47	67.452,47
Textgain bvba	Factcheck.Vlaanderen	82.961,60	81.437,69
RTVB vzw	Nieuwsneuzen – Op de rooster	9.470,00	9.470,00
Ethercentrum vzw	Chase Social Stories	50.071,62	50.071,62
Robbe Vandegheuchte / Find Muck Productions vzw	Uitlander	6.900,00	6.900,00
Jan De Deken	The Polar Project	43.925,00	43.925,00
GetBasic vzw	U:nite	20.109,20	20.109,20
	TOTAAL	500.000	443.017,36

[Mededeling en subsidiecontracten](#)

De beslissingen van de autonome jury werden bekrachtigd door de Raad van Bestuur van Journalismfund.eu (dat het VJF overeenkomstig de Samenwerkingsovereenkomst in rechte vertegenwoordigt). Daarna werden alle 37 aanvragers per mail op de hoogte gebracht van de beslissing over hun dossier, vergezeld van een beknopte individuele toelichting bij de beslissing.

Het VJF heeft ook een subsidiecontract opgesteld voor de subsidiënten. In de laatste weken van december heeft het met alle 11 subsidieontvangers een gesprek gehad en zo'n contract ondertekend. In het contract zijn o.a. de subsidiemodaliteiten en de afspraken rond rapportage vastgelegd.

[Opvolging van de ondersteunde projecten](#)

De 11 door het VJF ondersteunde projecten gingen van start in 2019. De meeste liepen tot (uiterlijk 31 maart) 2020. Voor alle 11 projecten werd een subsidieovereenkomst afgesloten tussen vzw Journalismfund.eu en de projecthouder, met de subsidiemodaliteiten en afspraken over rapportage.

Het VJF volgde elk van de 11 projecten individueel op. De basis daarvoor vormden de tweemaandelijke voortgangsrapporten die de projecten overeenkomstig de subsidieovereenkomsten moesten indienen. Waar nodig of wenselijk vroeg het VJF bijkomende informatie bij de rapporten op, al dan niet na overleg met de VJF-stuurgroep. In het midden van het jaar dienden alle projecten ook een gedetailleerde financiële voortgangsrapportage in.

Door de erg verschillende aard van zowel de projecten als de projecthouders was de opvolging van de projecten door het VJF zeer uiteenlopend, zowel qua aard, frequentie en intensiteit. De meeste projecthouders zagen het VJF daarbij (ook) als een partner of klankbord eerder dan een louter subsidiërende en controlerende instantie.

Met sommige projecten was er vooral contact bij het moment van de periodieke voortgangsrapportage. Met andere was dit frequenter. Aangezien het per definitie om 'innovatieve'

projecten ging, was de ontwikkeling voor de projecthouders zelf ook telkens onontgonnen terrein. Met sommige van hen was er daarom geregeld overleg, doorgaans op hun vraag, en gaf het VJF feedback of advies, of verwees het de projecthouders door naar contacten in zijn netwerk. Dat gebeurde uiteraard steeds binnen de krijtlijnen van de subsidieovereenkomst: de projecthouders behouden volledige onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en uitvoering van hun project.

Een ander aspect van opvolging en assistentie door het VJF was communicatie. Het VJF communiceerde mee over projectlancerings, (tussentijdse) resultaten, oproepen, evenementen, enzovoort. Het VJF was ook aanwezig op publieke toonmomenten en evenementen doorheen Vlaanderen.

De opvolging van de projecten en het nauwe contact met de projecthouders uit de sector was uiteraard ook vruchtbaar en leerzaam voor het VJF zelf, met het oog op verdere beleidsontwikkeling en de lancering van een volgende, aangepaste subsidieoproep.

Controle en afsluiting van de projecten

Na afloop van de projectperiode dienden de projecthouders een inhoudelijk en financieel werkingsverslag in. Het VJF evalueerde daarbij of het projectplan was uitgevoerd en de beoogde doelstellingen waren behaald. Het controleerde het financieel verslag t.o.v. het ingediende budgetplan en de vereiste bewijsstukken voor personeels- en werkingskosten. Waar nodig vroeg het VJF bijkomende inhoudelijke informatie of financiële stukken op.

Door de vereiste periodieke voortgangsrapportages en het nauwe contact dat het VJF met de projecthouders hield, waren er bij de eindcontrole weinig verrassingen. Over eventuele vragen, afwijkingen of onduidelijkheden hadden de projecthouders en het VJF vaak al voordien overlegd.

Wel was het VJF strikt bij de controle van de kosten die in aanmerking kwamen om op te nemen in projectbudgettering en -afrekening, overeenkomstig het subsidiereglement: rechtstreeks toe te wijzen aan het project, gepresteerd, gefactureerd en betaald binnen de looptijd van het project, effectief gemaakt door de begunstigde van de subsidie, en niet door andere overheden gesubsidieerd. Overheadkosten, maaltijdkosten, reiskosten en investeringen kwamen niet in aanmerking.

Na de controle van het inhoudelijk en financieel werkingsverslag ging het VJF over tot de gehele of gedeeltelijke uitbetaling van het resterende subsidiesaldo (20% van het toegekende subsidiebedrag), of in een geval tot de gedeeltelijke terugvordering van de reeds uitbetaalde eerste subsidieschijf.

Het was van bij aanvang de bedoeling om de middelen van de eerste subsidieronde die na de controle en eindafrekening zouden vrijkomen, in te zetten voor de subsidieronde van 2020, aangezien daarvoor in de Samenwerkingsovereenkomst slechts een beperkt budget van 200.000 euro was voorzien.

Door de beslissing van de nieuwe Vlaamse Regering om het traject van de Samenwerkingsovereenkomst in 2020 niet meer te volgen, kwam de geplande subsidieronde van 2020 helaas te vervallen.

[Overzicht van de projecten](#)

Hieronder geven we een inhoudelijk overzicht van alle projecten, en een nabeschuiving door de projecthouders.

Uitgebreide informatie, resultaten, illustraties, publicaties en links voor elk project zijn gepubliceerd op de VJF-website:

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/projecten>

Factcheck.Vlaanderen

Textgain bvba

subsidie: € 81.437,69

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/factcheckvlaanderen>

[Factcheck.Vlaanderen](#) is een online platform dat met behulp van artificiële intelligentie desinformatie en polarisering opspoot om die door factcheckers te laten duiden en bestrijden.

Het project bestond uit twee componenten:

1. Het opzetten van het eerste structurele **factcheck-platform** in het Vlaamse medialandschap dat desinformatie identificeert en weerlegt.
2. De **Tooties**: virtuele, cartooneske figuren die op een laagdrempelige manier **desinformatie en polarisering op sociale media** beantwoorden.

Het proof-of-concept dat gesteund werd door het VJF wou onderzoeken of deze doelstellingen konden worden bereikt door middel van een kostenefficiënte *pipeline* die artificiële intelligentie (AI) combineert met het werk van een team van studenten journalistiek, geleid door een *skeleton crew* van ervaren journalisten.

PARTNERS

Het factcheckplatform onderscheidde zich van andere factcheckinitiatieven omdat het gebruikt maakt van artificiële intelligentie (AI) en werkt met jobstudenten uit journalistieke opleidingen.

Textgain, de coördinator van het project, ontwikkelt technieken om automatisch teksten te analyseren en past zijn zelflerende technologie in dit project toe om bronnen van desinformatie en polarisering te detecteren. Dat kan gaan om nieuwsberichten die vaak worden gedeeld op Twitter, maar ook om forum threads of webpagina's die veel worden gelezen. Via AI worden dergelijke berichten 'geogst' en in een pool voor factchecking ondergebracht.

Het eigenlijke factchecken blijft mensenwerk. De factcheckredactie bestaat uit studenten of alumni journalistiek uit de opleidingen van de **Erasmushogeschool Brussel** en de **KU Leuven campus Antwerpen**. Zij hebben al eerder ervaring opgedaan met factchecken, en werken onder leiding van twee ervaren journalisten van **Belga** en **VRT NWS**.

Tree Company stond tot slot in om een aspect van burgerparticipatie te integreren in de opzet, via een module om factchecks te laten aanvragen door burgers.

FACTCHECK-PLATFORM

Tijdens de door het VJF ondersteunde opstartfase publiceerde Factcheck.Vlaanderen 60 factchecks, over uiteenlopende onderwerpen: politiek, gezondheid, migratie, klimaat, media, maatschappij, enzovoort.

Een pool van studenten werd daarbij begeleid door ervaren journalisten om hun eerste stappen in de journalistieke wereld te zetten.

Door machine learning bleken de algoritmes in staat om de binnenkomende datastroom aanzienlijk te reduceren: het leeswerk voor de redactie kon gereduceerd worden met 69% voor nieuwsberichten. Voor polariserende berichten kon de datastroom gereduceerd worden met wel 78%, zonder verlies aan informatie.

DE TOOTIES

De Tooties zijn virtuele, cartooneske figuren die op een laagdrempelige manier desinformatie en polarisering op sociale media beantwoorden.

Het zijn fictieve personages die via geverifieerde sociale media-profielen reageren op desinformatie en polariserende berichten. Ze nemen geen standpunt in en hun reacties zijn relativerend en humoristisch. Ze begrijpen geen scheldwoorden en vallen nooit iemand aan. Ze verwijzen naar andere, betrouwbare bronnen zonder zelf in discussie te gaan.

Op die manier worden desinformatie en polarisering meteen aan de bron aangepakt, en niet enkel op een apart factcheck-platform.

De tooties reageerden meer dan 730 keer op sociale media.

IN HUN EIGEN WOORDEN

Factcheck.Vlaanderen zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Factcheck.Vlaanderen is het eerste structurele factcheck-platform in Vlaanderen. Een redactie van ervaren journalisten en jobstudenten ging in dit project op zoek naar online desinformatie en polarisering en bood weerwerk door middel van grondige factchecks en laagdrempelige *counter narratives*.

Artificiële Intelligentie observeerde in de achtergrond hoe de redactie tewerk ging en leerde delen van dit proces te automatiseren.

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

We hebben op heel korte tijd een uitgebreide infrastructuur tot stand kunnen brengen en combineerden een uiteenlopende waaier aan competenties: journalistieke vaardigheden, artificiële intelligentie en burgerparticipatie vonden elkaar in dit project op een innovatieve manier.

Dit project gaf ons de ruimte om vernieuwende dingen uit te proberen, te falen waar nodig en door te zetten waar het kon.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

We hebben in dit project gewerkt met een uitgebreide ploeg aan snel roterende redactieleden. Dit kwam de diversiteit van de berichtgeving ten goede, maar maakte het soms lastig om snel te kunnen reageren op bepaalde items.

In de toekomst willen we werken met een kleinere ploeg, die sneller kan reageren op desinformatie en polarisatie. Ook willen we harder inzetten op (viral) marketing om een het bereik van de factchecks te vergroten.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie bedrijf of organisatie?

Factcheck.Vlaanderen krijgt de blijvende steun van de geënthousiasmeerde partners. Het door het VJF ondersteunde luik van het project liep af in september 2019, maar een gemotiveerde skeleton crew van factcheckers en data scientists blijft ondertussen actief verder werken aan het project. We zijn op dit moment een aanvraag aan het voorbereiden voor IFCN-certificering en gaan op zoek naar fondsen om het project in een nieuwe stroomversnelling te kunnen brengen.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Desinformatie en misinformatie vormen een toenemend probleem in Vlaanderen, maar de journalistiek in Vlaanderen kijkt niet met lede ogen toe. Naast Factcheck.Vlaanderen zijn er nog andere gemotiveerde factcheckers in onze regio actief. Meer en meer beginnen ze de krachten te bundelen om sneller en harder te kunnen reageren op nepnieuws.

Onderbelicht blijft vooralsnog de fall-out van het probleem op sociale media: al te weinig initiatieven trachten op een efficiënte manier weerwerk te bieden aan de steeds toenemende polarisering en daar probeert Factcheck.Vlaanderen een antwoord op te bieden.

Apache Lokaal

De werktitel cvba
subsidie: € 67.452,47

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/apache-lokaal>

Met het project Apache Lokaal trok nieuwssite Apache een jaar lang de regio in, om samen met burgers en lokale journalisten vier thema's uit te spitten.

Daarmee wilde Apache:

- inzetten op het bedreigde maar belangrijke genre van lokale onderzoeksjournalistiek
- verkennen hoe het nationale of bovenlokale kwesties kon vertalen in lokale onderzoeken, en vice versa
- experimenteren met het betrekken van lezers en publiek bij journalistieke onderzoeken
- samenwerkingen opzetten met andere (lokale) media en journalisten

Apache koos daarbij voor de volgende vier thema's:

1. (uit)verkoop van publieke gronden en gebouwen in Vlaanderen
2. Publiek-Private samenwerking bij het bouwen en uitbaten van publieke zwembaden
3. slimme camera's in Vlaanderen
4. lokale en regionale onderzoeksjournalistiek in Vlaanderen

APACHE LOKAAL IN CIJFERS

UITVERKOOP VAN PUBLIEKE GROND

Via een publieksoproep kwamen er 35 tips binnen. Aan de hand van de resultaten lanceerde Apache gerichte wob- verzoeken. Voor de research werd samengewerkt met vijf regiojournalisten.

De eerste ronde leverde 25 verhalen op, waarvan 13 onderzoeksverhalen, 8 nieuwsverhalen en 4 processtukken.

Zowat 50 mensen woonden het eerste toonmoment in Edegem bij. Daarop werd de webdocumentaire getoond en zowel de methodiek als de resultaten toegelicht.

Geïnteresseerden konden vooraf deelnemen aan een begeleide wandeling in een gebied dat terug in publieke handen kwam en waarover een stuk geschreven werd. De bijeenkomst werd live gestreamd op Facebook.

ZWEMMEN IN PRIVAAT WATER

Als voorbereiding werden 25 openbaarheidsverzoeken uitgestuurd naar evenveel Vlaamse steden en gemeenten. Daarin werd gevraagd om de contracten met hun private partner over te maken. Tegelijk vroeg Apache lezers of ze bereid waren om deze contracten te lezen en of ze de lokale context kenden.

De tweede ronde van Apache Lokaal leverde 17 verhalen op, waarvan 7 onderzoeksverhalen, 6 nieuwsartikelen en 4 processtukken.

Op 10 oktober 2019 was er een toonmoment in het Gentse PPS-zwembad Rozebroeken. Daar werden de methodiek en de resultaten toegelicht. Hierna volgde een gesprek over journalistieke samenwerkingen, het VJF en het belang van lokale en regionale onderzoeksjournalistiek. Kunstenaar Kitty Bons intervierde met een voorstelling over zwembadhygiëne doorheen de tijd. De bijeenkomst werd wederom live gestreamd op Facebook.

DE SLIMME STAD

Na twee rondes met publieksoproepen, focuste Apache in deze ronde op een samenwerking met regiojournalisten. Het maakte ook gebruik van locatiedata die het via de openbaarheid van bestuur verkreeg.

Voor de case in Leuven werd gekozen voor datajournalistiek. De evolutie van het aantal ANPR- en bewakingscamera's werd in kaart gebracht en gevisualiseerd met behulp van tekst en bewegende beelden. Apache wilde zo aantonen dat ook in regionale journalistiek dataverwerking kan leiden tot verhalen die anders onopgemerkt blijven. Het zorgt daarnaast ook voor een andere vertelstijl.

De reeks leverde 5 onderzoeksverhalen op, waarvan 4 door freelancejournalisten geschreven. De reeks werd door Rosa Sniijders geïllustreerd.

Op 21 januari 2020 organiseerde Apache Lokaal een camerawandeling door Leuven. Nadien werden de verschillende stukken uit de reeks zowel inhoudelijk als methodologisch toegelicht. Hierna werd er met de aanwezigen in gesprek getreden rond het privacy-aspect. Ook nu werd de bijeenkomst op Facebook gestreamd.

REGIO-JOURNALISTIEK ONDER DRUK

De vierde en laatste ronde werd afgetrapt met een reeks meta-stukken over de staat van de regionale journalistiek. Daarnaast belichtte Apache het bestaan van zowat 350 lokale private media in Vlaanderen, mede op basis van een publieksoproep. Die media werden op een [interactieve kaart](#) gevisualiseerd.

Daarnaast plande de redactie van Apache om een week vanuit Aartselaar te werken, een gemeente in de Antwerpse zuidrand. Via een publieksoproep en 'zitdag' zou ze naar de hete hangijzers hengelen, maar de corona-lockdown gooide roet in het eten. In de plaats werden vanuit de redactie drie onderzoeksstukken gemaakt. Met opnieuw als onderwerp de wetgeving openbaarheid van bestuur en een datajournalistiek stuk. Voor dat laatste werd een methodiek gebruikt van de Mechelse hyperlocal As Gau Paust. De activiteit van raadsleden werd gewobt en via een aantal parameters in Google Data Studio [gevisualiseerd](#).

De vierde ronde leverde vijf onderzoeksverhalen op. Daarnaast werden drie processtukken en twee nieuwsberichten over deze ronde gemaakt. De reeks werd geïllustreerd door Pieter De Jaegher (Pedejee).

IN HUN EIGEN WOORDEN

Apache Lokaal zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Met steun van het Vlaams Journalistiek Fonds trok Apache het afgelopen jaar door Vlaanderen om aan lokale onderzoeksjournalistiek te doen. Dat deed de redactie niet alleen. We betrokken burgers en collega's om meer dan vijftig stukken te schrijven rond vier thema's. Concreet werkten we rond de verkoop van publieke grond, publiek-private zwembaden, camera's in de stad en diepten we verhalen op uit één dorp: Aartselaar.

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

We slaagden erin om **samen met lezers** aan journalistiek te doen. Niet alleen door passief tips of kennis te vergaren, maar ook door met burgers actief documenten te doorploegen die tot artikelen leidden. Daarnaast werkten we samen met verschillende **collega-journalisten**, die al dan niet regionaal actief zijn, waarvan we wederzijds leerden. Tot slot was de **output** van het project veel groter dan ingeschat.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zouden jullie nu anders doen?

Erover waken dat thema's goed afgelijnd zijn en onderzoeksvragen zo concreet mogelijk maken.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie organisatie?

Apache Lokaal blijft een themapagina op onze nieuwssite maar geen archiefpagina, want we blijven redactioneel aandacht hebben voor lokale en regionale onderzoeksstukken. Dankzij Apache Lokaal werd ons freelancersnetwerk met een tiental collega's versterkt, van overal te lande. Apache Lokaal leerde ons ook om goede publieksoproepen te lanceren en die vaardigheden willen we in de toekomst nog benutten.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Lokale en regionale onderzoeksjournalistiek zou in Vlaanderen extra ondersteund moeten worden. Er zijn dan wel heel wat straffe collega's actief in de regio, toch worden dossiers niet vaak in de diepte uitgespit. Uit samenwerkingen leerden we dat het niet altijd aan wil of kennis ontbreekt, het ontbreekt collega's vooral aan tijd en middelen om dat te doen.

Productiehuis Sonderland

Sonderland vzw
subsidie: € 56.193,64

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/productiehuis-sonderland>

Sonderland is een collectief van jonge makers die experimenteren met journalistiek. Met de steun van het Vlaams Journalistiek Fonds is het in 2019 een journalistiek productiehuis gestart dat stukken maakt voor andere media. Sonderland werkt telkens een jaar lang rond één thema. In 2019 onderzocht het 'onderdak' als basisbehoefte.

Sonderland wil de tijd nemen voor grondig onderzoek en vormexperiment. Niet achter de actualiteit aanlopen dus, maar kiezen voor diepgang en kwaliteit. De redactie kiest daarbij telkens de juiste vorm voor het juiste verhaal: tekst, illustratie, audio, video of combinaties daarvan.

Naast het maken van journalistieke artikels, illustraties video's en podcasts voor gevestigde media als De Standaard, Knack, Radio 1, MO*, Apache, Bruzz, sociaal.net en de Krant van West-Vlaanderen, werkte Sonderland aan een documentairereeks over alleenstaande jongeren, en lanceerde het in samenwerking met de Dienst Outreachend Werken (DOW) van Stad Gent Straatwijs, een straatkrant voor en door dakloze Gentenaren.

Sonderland organiseerde ook twee 'open redactievergaderingen'. Daar stelde de redactie artikelideeën voor aan sympathisanten en vroeg ze hen om feedback en tips. Zo experimenteerde het met participatieve journalistiek.

Ook online koppelde Sonderland regelmatig terug naar de besloten groep 'Vrienden van Sonderland', die bestond uit een tachtigtal journalisten (in spe), studenten, mensen uit de huisvestingssector, enzovoort.

Moeilijkheden

Gaandeweg stelde Sonderland echter vast dat de voorziene projectperiode onvoldoende was om hun beoogde model helemaal op kruissnelheid te kunnen brengen en voldoende eigen inkomsten te genereren.

De potentiële mediaklanten van Sonderland toonden minder interesse dan verwacht in multimediale producties. Bovendien wilden ze vooral kortere stukken met onmiddellijke actualiteitswaarde, eerder dan diepgravende achtergrondreportages.

De duur van het productieproces van grotere projecten sloot ook onvoldoende aan op de projectperiode. Zo werd de podcastreeks 'Moeders ten laste' reeds aan het begin van de projectperiode aan de VRT gepitcht, maar verscheen ze pas helemaal op het einde ervan, eind maart 2020.

De prognoses qua inkomsten hingen voornamelijk af van zulke grotere projecten, maar de zekerheid of die al dan niet verkocht zouden worden kwam telkens laat.

Sonderland stelde daarom vast dat het te weinig garanties op voldoende eigen inkomsten had om het laatste deel van de geplande projectperiode mensen in dienst te houden. De VJF-projectsubsidie vereiste immers ook een substantiële inbreng van eigen financiële middelen.

In de herfst van 2019 besloot Sonderland daarom in samenspraak met het VJF om de uitgaven vroeger dan gepland stop te zetten en niet het hele subsidiebedrag op te nemen.

Lessen

Dat neemt niet weg dat Sonderland trots kan zijn op de publicaties en projecten die het heeft verwezenlijkt. Bovendien leverde dit project heel wat heel wat inzichten op die ook in de toekomst hun vruchten kunnen afwerpen, niet enkel voor Sonderland zelf overigens.

Sonderland heeft ondervonden dat het door zijn grondige aanpak makkelijker contact kreeg met **groepen die zelden aan bod komen in de media**, zoals (ex-)gedetineerden, dak- en thuislozen, sociale huurders, mensen zonder papieren en jongeren met een jeugdzorgverleden.

Sonderland heeft de **samenwerking en kruisbestuiving** tussen disciplines in zijn team als zeer waardevol ervaren, maar op dit moment is er **te weinig zuurstof in het Vlaamse medialandschap** om productiemodellen als dat van Sonderland wortel te laten schieten.

Door zowel te willen inzetten op samenwerking, multimediale journalistiek als grondig onderzoek naar structurele thema's heeft Sonderland de lat heel hoog gelegd. In de praktijk ondervond het echter dat **klassieke vormen** en korte actuele berichten nog steeds de hoofdmoot vormen van de journalistiek in Vlaanderen.

Daarnaast ondervond Sonderland aan den lijve hoe laag de **tarieven voor freelancers** zijn, zeker voor beginners, en hoe het aantal potentiële afnemers erg beperkt is door de **mediaconcentratie** in Vlaanderen.

Sonderland ziet in de toekomst daarom nog steeds nood aan een model waarin freelancers zich kunnen verenigen, samenwerkingen worden gestimuleerd en kwetsbare doelgroepen in het medialandschap een stem krijgen.

IN HUN EIGEN WOORDEN

Sonderland zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Sonderland is een journalistiek productiehuis. In 2019 onderzochten we onderdak als basisbehoefte en publiceerden we artikels, podcasts, video's, ... bij gevestigde media.

Als journalistiek productiehuis werken we niet zomaar in opdracht, maar brengen we de verhalen die wij belangrijk vinden. We bijten ons telkens een jaar lang vast in een maatschappelijk thema dat onderbelicht blijft omdat het zelden "nieuws" is. In 2019 kozen we voor onderdak als basisbehoefte. Binnen ons themajaar gingen we op zoek naar stemmendie weinig aan bod komen in de media, zoals (ex-)gedetineerden, dak- en thuislozen, sociale huurders, mensen zonder papieren en jongeren met een jeugdzorgverleden.

Sonderland is een non-profitredactie, omdat we geloven dat journalistiek te belangrijk is voor onze democratie om ook winstgevend te moeten zijn. We startten ooit als los collectief van geëngageerde jongeren die snakten naar vernieuwing in ons medialandschap, in 2019 werkten we met een vaste multimediale redactie. We ondersteunden ook kleinschalige projecten die binnen onze filosofie passen zoals Straatwijs, een Gentse straatkrant voor en door dak- en thuislozen.

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

We zijn trots op onze publicaties bij De Standaard, Knack, Radio 1, Mo*, Apache, Bruzz, sociaal.net en de Krant van West-Vlaanderen. Op zeven maanden tijd is ons klein team uitgegroeid tot een betrouwbare partner die zowel actualiteit, onderzoeksjournalistiek, videoreportages als verhalende podcasts kan afleveren.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zouden jullie nu anders doen?

De interesse in multimediale journalistiek is zeer beperkt in Vlaanderen en de tarieven zijn erg laag. Dat maakte het moeilijk om voldoende inkomsten te genereren, waardoor de ruimte voor (vorm)experiment en eigen redactionele accenten soms klein was.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie organisatie?

Sonderland blijft bestaan, maar onze werking staat momenteel on hold. Toch leverde deze projectsubsidie ons heel wat inzichten op die ook in de toekomst ongetwijfeld haar vruchten zullen afwerpen. We hebben de samenwerking en kruisbestuiving tussen disciplines in ons team als zeer waardevol ervaren, maar we geloven dat er op dit moment te weinig zuurstof is in het Vlaamse medialandschap om projecten als Sonderland wortel te laten schieten. Een minder intensieve samenwerking tussen freelancers binnen een lossere collectief lijkt ons dan weer een grote meerwaarde.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

De lage vergoedingen voor freelancejournalisten halen heel wat zuurstof uit de journalistieke sector. Vernieuwing van onderuit wordt in de kiem gesmoord omdat freelancejournalisten vooral bezig zijn met de eindjes aan elkaar proberen knopen. Het lijkt ons belangrijk dat freelancers zich verenigen en collectief hun stem laten horen, niet enkel uit eigenbelang, maar ook om ervoor te zorgen dat we in Vlaanderen kunnen blijven experimenteren met journalistiek.

Chase Social Stories

Ethercentrum vzw
subsidie: € 50.071,62

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/chase-social-stories>

In dit project gaf Chase beurzen en coaching aan jonge makers om digitale verhalen te maken over sociale en maatschappelijke kwesties.

Chase is een urban community van jonge digital storytellers, die verhalen creëren voor een jonge, diverse doelgroep op social media en die daar ook een stevig publiek mee weten te bereiken. Een brede poule van enkele honderden superdiverse stadsjongeren in Vlaanderen en Brussel maken innovatieve digitale verhalen rond urban music, lifestyle en creatief talent.

Eigenlijk hoort daar nog een vierde pijler 'samenleving' bij. Via de subsidie van het Vlaams Journalistiek Fonds kreeg Chase (Ethercentrum vzw) de kans om de sterkste verhalen en talenten nieuwe kansen te geven met een onderzoeksbeurs, opleiding en begeleiding op maat, dit alles binnen een innovatief journalistiek kader.

De verhalen vertrokken vanuit de leefwereld van het Chasepubliek (urban music, urban culture). Ze speelden zich af in Vlaanderen en Brussel en werden gemaakt op maat van - en gepubliceerd op de socialemediakanalen van Chase. Het eindresultaat werd vaak ook gedeeld op de socialemediakanalen van de jongeren zelf.

BEURZEN EN COACHING

Chase lanceerde twee oproepen, in februari en oktober 2019, waarbij jonge makers een pitch konden insturen. Daaruit selecteerde Chase in totaal 12 projecten. De makers kregen telkens een beurs en intensieve begeleiding door het Chase-team. Ze volgden ook verschillende workshops, o.a. over interviewtechnieken, videomontage, storytelling en social media branding.

DE VERHALEN

Over de onderstaande thema's verschenen telkens verhalen in verschillende afleveringen in tekst, foto en video, en in het geval van de podcast ook audio.

Er werden meer dan 20 'hoofd'verhalen gepubliceerd, als interview, documentaire, longread, reportage of podcast. Van elk van die verhalen werden verschillende afgeleiden gemaakt voor publicatie op de Chase-website en sociale media (Facebook, Instagram en YouTube).

Chase heeft de verhalen die gemaakt zijn met steun van het VJF ook gegroepeerd op een [overzichtspagina](#).

- **Racisme & Colorisme in België**

In deze tweedelige reeks gingen de makers op zoek naar ervaringen van mensen met een bruine of zwarte huidskleur. Hoe is het om op te groeien en te leven in Vlaanderen als je een niet-blanke huidskleur hebt? Twee video-interviews brachten getuigenissen over de effecten van westerse kolonisatie, racisme en colorisme op gelijke kansen vandaag, en de invloed van westerse schoonheidsstandaarden op jongeren met een niet-westerse achtergrond.

De video van het [interview met Ama Kissi](#) zorgde bij Chase voor een recordbereik. Wekenlang werden de mailboxen van zowel Chase als Ama Kissi overspoeld met steunbetuigingen en mensen die zich identificeerden met het verhaal.

- **Genk: Turning Coal Into Gold**

Meer dan de helft van de inwoners van Genk is van buitenlandse origine. 1 op 4 kinderen worden er geboren in armoede en 1 op 5 stopt met school zonder het behalen van zijn of haar secundair diploma.

In een tweedelige documentaire tonen de makers hoe sommige jongeren die in de cités opgroeien hun toevlucht zoeken in de [creatieve sector](#) of in [hiphop](#). Hierdoor blijven ze op het rechte pad en omringen ze zich met een vriendengroep die vaak als tweede familie dienst doet.

- **The Future of Belgian Nightlife**

Deze [video](#) laat sleutelfiguren uit het Belgische nachtleven aan het woord over het belang van het Belgische nachtleven.

- **Working in the Belgian Hip Hop Scene as a Woman**

Deze tweedelige reeks laat 10 vrouwen aan het woord die [voor](#) of [achter](#) de schermen van de Belgische hiphopscene werken. Wat zijn de uitdagingen voor hen in een wereld die overheerst wordt door mannen?

- **LGBTQ+ in Belgische Hiphop**

Een reeks van vier persoonlijke portretten van gay en queer people die zich - elk op hun eigen manier - bewegen in de Belgische hiphopscene.

- **Standing (Re)Present(ations)**

Een portret van vijf tieners uit sociale woonwijken, gecombineerd met een fotoshoot met tweedehandskledij.

- **Tinted Souls**

Vijf portretten van artiesten in video, foto en tekst.

- **Talksik Podcast**

In de [Talksik podcast](#) hebben Jazzy en Zed van Soul'Art een open conversatie met een collega-artiest. Ze praten over de 'ups & downs' van het leven als artiest in België en de uitdagingen in onze maatschappij.

- **De Stroate**

In een voormalig bejaardentehuis in Kortrijk is momenteel hiphopcentrum 'De Stroate' gehuisvest. Van rappers tot breakdancers, graffiti artiesten en dichters, De Stroate is een veilige haven voor creatievelingen in Kortrijk. Het is een plek waar nieuwe ideeën en samenwerkingen ontstaan en waar jongeren een plek voor zichzelf kunnen creëren.

Deze [shortdocu](#) ging na zijn première op 21 april 2020 meteen viraal, en werd een hit op Facebook, Instagram TV en YouTube.

IN HUN EIGEN WOORDEN

Chase zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Door de subsidie van het Vlaams Journalistiek Fonds kreeg Chase Music de mogelijkheid om een coachingstraject uit te bouwen waarbij we jonge digitale makers konden ondersteunen bij het maken van verhalen die een positieve impact hebben op onze maatschappij.

Die ondersteuning verliep door middel van persoonlijke begeleiding, coaching en workshops, maar ook financieel, aangezien de makers vergoed werden voor het maken van hun verhaal. Samen met de makers stelden wij teams samen waardoor in totaal een 30-tal externe creatievelingen aan de verhalen meewerkten.

Deze “positieve impact” verhalen speelden zich af in Vlaanderen of Brussel en hadden een link met hiphop/urban cultuur. Ze werden gepubliceerd en op maat gemaakt van www.chase.be en onze sociale kanalen: Instagram (feed, stories & IGTV), Facebook (Feed, stories en Facebook Watch), YouTube, Spotify, Apple Podcasts, ...

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

Wij zijn zeer tevreden over de mogelijkheid die het budget van het Vlaams Journalistiek Fonds ons gaf om in te zetten op verhalen met meer diepgang. Het was voor ons ook de eerste keer dat we eigen vrijwilligers en externe makers konden betalen voor hun inbreng. Op deze manier konden wij de verhalen professioneler, diepgaander en met een betere omkadering aanpakken.

Daarnaast zijn wij zeer tevreden over hoe de verhalen onthaald zijn door ons publiek. Bijvoorbeeld: de getuigenis van Ama Kissi in de ‘Racisme en colorisme in België’ reeks werd 40.000 keer bekeken en 464 keer gedeeld. Wekenlang werden onze inboxen en die van Ama Kissi overspoeld met steunbetuigingen en mensen die zich identificeerden met het verhaal.

Ons doel om met onze content social change te initiëren werd ruimschoots behaald. Ten gevolge van de video werd Ama Kissi uitgenodigd om deel te nemen aan verschillende panelgesprekken en lezingen rond de connectie tussen mentale gezondheid en racisme en schreef ze een opiniestuk voor VRT NWS.

We zijn ook zeer tevreden over alle afgeleverde verhalen en de groei die makers doorheen dit project meemaakten.

Daarnaast verliep de samenwerking en communicatie met het VJF-team ook heel vlot, transparant en open. Ondanks de wat langzamere start van ons project, was het fijn om te horen dat het VJF-team vertrouwen had in onze visie en expertise om de vele verhalen tot een goed einde te brengen.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

Materiaal was vaak een pijnpunt. Niet alle makers bleken te beschikken over kwalitatief video- en audio-opnamemateriaal. Dat zorgde ervoor dat enkele van de verhalen op het vlak van beeld en audiokwaliteit beter hadden kunnen uitdraaien. Anderen monteerden hun video's op computers die niet krachtig genoeg waren voor de betreffende taken, wat voor moeilijkheden en vertragingen tijdens het montageproces zorgde.

Enkele makers gebruikten de vergoeding die we hen betaalden wel om kwalitatief materiaal aan te kopen, wat hun projecten uiteraard ten goede kwam. Om hier in de toekomst op in te spelen, zouden wij bij een nieuw project ook budget aanvragen voor de aankoop of huur van kwalitatief materiaal.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie organisatie?

Van deze verhalen zullen nog nieuwe afleveringen gemaakt worden na aflopen van het project:

- Racisme & Colorisme In België
- Genk: Turning Coal Into Gold (dit concept willen we vertalen naar andere steden/thema's)
- Standing (re)present(at)ions: nieuwe episodes zijn al in de maak
- Tinted Souls: nieuwe episodes zijn al in de maak
- Talksik Podcast: nieuwe episodes zijn al in de maak

Voor een aantal van deze verhalen zal Chase dan ook blijven instaan voor de verdere coaching en begeleiding. Voor andere verhalen willen we ook actief op zoek naar externe funding.

Daarnaast hebben we gemerkt dat deze kwalitatieve en diepgaande verhalen met een maatschappelijke insteek zeer goed onthaald werden door ons publiek. Vanaf dit jaar passen we daarom onze aanpak aan. We gaan minder inzetten op dagelijkse content en meer tijd uittrekken voor grotere verhalen rond maatschappelijke thema's die we verspreid doorheen het jaar publiceren.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Een verhaal dient op verschillende manieren verteld te worden per specifiek platform. Een artikel of short docu kan een basis zijn, vervolgens dienen 'afgeleiden op maat' gemaakt te worden voor de verspreiding van het verhaal op sociale media.

Aan de reacties en het engagement dat sommige verhalen teweegbrachten, kunnen we ook vaststellen dat er effectief nog een plaats blijkt te zijn in ons medialandschap voor verdiepende social stories op maat van jongeren. De verbindende factor van ons publiek is vaak muziek, maar we merkten dat zij vaak veel enthousiaster en vocaler engageerden op verhalen met een maatschappelijke en sociale insteek. Ook vanuit onze omgeving kregen wij spontaan zeer goede reacties met betrekking tot de verhalen die we maakten in het kader van onze VJF-subsidie.

The Polar Project

Jan De Deken
subsidie: € 43.925

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/polar-project>

The Polar Project is het eerste Nederlandstalige crossmediale magazine over klimaatverandering. Het wil kruisbestuivingen maken tussen journalistiek, kunst en podium, en de grenzen van journalistieke stortytelling aftasten.

The Polar Project publiceert op geregelde tijdstippen crossmediale **themadossiers**, bijvoorbeeld over de ontbossing in Brazilië of de invloed van klimaatverandering op moderne slavernij. De sectie 'Visie en innovatie' bevat interviews met visionaire denkers en ondernemers die nuchtere analyses en oplossingen aandragen.

Elk dossier belicht het behandelde thema in verschillende vormen: reportages, longreads, videodocumentaires (waaronder een VR-documentaire), interviews, nieuwsbrieven, sociale mediaposts, columns, debatten, ...

Voor elk dossier werkt The Polar Project samen met **andere media**, die een deel van de journalistieke producties ook op hun eigen platform brengen, bijvoorbeeld Knack en Vranckx & de Nomaden (Canvas). The Polar Project is ook regelmatig te gast op de Vlaamse en Nederlandse radio.

Rond twee themadossiers organiseerde The Polar Project ook telkens een heus **podiumevenement**, in De Centrale in Gent. Daar werd telkens een documentaire vertoond en toelichting gegeven over het thema, maar was er ook plaats voor poëzie, muziektredens en deejays. Voor een ander themadossier organiseerde het samen met een reeks partners een schrijfwedstrijd.

Door zijn veelzijdige aanpak en evenementen experimenteerde The Polar Project ook om een andere relatie aan te gaan met zijn (potentieel) publiek. Als een van de eerste journalistieke initiatieven in Vlaanderen werkt het met een **Patreon**-pagina, waarbij sympathisanten lid kunnen worden vanaf 1 euro per maand.

The Polar Project is overtuigd van de noodzaak van **aantrekkelijke storytelling**, bij uitstek voor een thema als klimaatverandering.

In juni 2020 was journalist Jan De Deken, de man achter het project, te gast in de [podcast](#) van het Amerikaanse magazine Foreign Policy om over de innovatieve aanpak van The Polar Project te praten.

IN EIGEN WOORDEN

Jan De Deken van The Polar Project zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

The Polar Project is het eerste Nederlandstalige magazine dat zich volledig toespitst op het belangrijkste thema van deze tijd: het klimaat. En wel waarom dat klimaat verandert, wie het als eerste voelt, wat we eraan kunnen doen, en wie dat nu eigenlijk moet doen.

The Polar Project zoekt naar die antwoorden aan de hand van aantrekkelijke, multimediale en crossmediale journalistieke storytelling, die kruisbestuiving tussen onderzoeksjournalistiek, kunst en het podium exploreert.

Waarover ben je het meest tevreden?

De verspreiding en potentiële impact van de onderzoeksdossiers, dankzij de multimediale en crossmediale uitwerking ervan. We verkenden nieuwe vormen van journalistieke storytelling, en konden de onderzoeksdossiers dankzij deze experimentele storytelling en de verschillende kanalen naar een breder publiek brengen, het publiek meerdere malen in contact brengen met een onderzoeksthema, en dat thema ook diepgaander doen binnendringen bij het publiek.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

Er komen te veel verschillende aspecten bij een dergelijk project kijken om alles alleen te kunnen doen en dat tegelijk ook goed genoeg te doen. In het bestaande medialandschap kan je je als dergelijk niche-project alleen staande houden door je te onderscheiden en te excelleren. Daarvoor was meer mankracht nodig, mankracht met specifieke specialismen naast het zuiver journalistieke.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan je bedrijf of organisatie?

Het is mijn sterke wil om dit project te laten voortbestaan. Financieel oogt het plaatje echter weinig rooskleurig. Op dit moment wordt het project haast zonder middelen verdergezet.

De houdbaarheidsdatum daarvan is beperkt. Alleszins heb ik als freelance-journalist heel veel uit dit project geleerd, zowel wat journalistieke storytelling betreft, als in domeinen die ver buiten het traditionele werkdomein van de individuele journalist liggen.

Wat is volgens jou het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Traditionele nieuwsverslaggeving schiet tekort om een uitermate complex thema als klimaatverandering duidelijk naar nieuwsconsumenten te brengen.

Klimaatverandering is in deze een uniek thema: het is een van de onderwerpen die het meeste impact zullen hebben op ons aller dagelijks leven, en op het hele politieke en sociaaleconomische bestel in de komende decennia. Maar tegelijk is die directe impact moeilijk zichtbaar. Het een uitermate complexe thematiek, en het belang ervan is voor de nieuwsconsument veel moeilijker concreet te maken dan bij andere grote thema's, zoals migratie, een begrotingstekort of een pandemie.

De journalistiek zal nog een taaie kluit hebben aan klimaatopwarming. Een goed doordachte, haast conceptuele benadering van klimaatverslaggeving dringt zich op, net zoals nieuwe vormen van storytelling die rekening houden met de complexe menselijke psyche. Tenminste als we als journalisten willen dat ons publiek bereid is klimaatverslaggeving met open geest te benaderen, op basis van de neutrale, op feiten en wetenschap gebaseerde verslaggeving die we met de beste intenties beogen.

Op dit moment ziet een groot deel van het publiek ideologische vooringenomenheid, een aanval op hun identiteit of levensstijl, of zelfs een groot complot in klimaatverslaggeving. Dat is niet alleen de schuld van de journalistiek, maar het is wel aan de journalistiek om de uitdaging aan te gaan.

FactRank

Jan Jagers

subsidie: € 39.234,46

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/factrank>

FactRank is een gratis tool die uit verslagen van parlementaire debatten en uit andere Nederlandstalige teksten automatisch beweringen filtert die een factcheck waard zijn. Op dit moment zoekt FactRank in de verslagen van het Vlaamse, Belgische en Nederlandse parlement, in de tweets van Vlaamse en Nederlandse parlementsleden, en in de ondertitels van de VRT-duidingsprogramma's Terzake en De Afspraak.

FactRank rangschikt beweringen op volgorde van 'checkwaardigheid': bovenaan staan beweringen die zowel feitelijk zijn als maatschappelijk relevant.

FactRank laat ook toe om eigen tekst in te voeren en te laten doorzoeken op checkwaardige beweringen. De tekst wordt opgesplitst in individuele beweringen waarvan de checkwaardigheid wordt beoordeeld.

Ook kijkt FactRank of het een bewering kan matchen aan reeds gepubliceerde factchecks in Knack, [Factcheck.Vlaanderen](#) en Nieuwscheckers.

Tools als FactRank bestonden al voor Engelse teksten (bijvoorbeeld Claimbuster). Hier is hij nu ook voor het Nederlandse taalgebied.

Deep learning en mensenwerk

FactRank gebruikt een deep learning-model getraind op duizenden uitspraken, die handmatig gelabeld zijn door studenten van de Universiteit Leiden, die op hun beurt werden opgeleid door experts op het gebied van journalistiek en factchecken.

De makers hebben ervoor gezorgd dat FactRank zichzelf kan blijven verbeteren door feedback van gebruikers te verzamelen. Die zorgt in combinatie met periodieke hertraining van het deep learning-model, voor een continue verbetering.

Vlaams-Nederlands teamwork

Dit project is het resultaat van Vlaams-Nederlands teamwork. Onder leiding van freelancejournalist dr. Jan Jagers (factchecker van Knack Magazine en docent journalistiek aan de Vrije Universiteit Brussel) werkten mee: dr. Peter Burger en dr. Alexander Pleijter (Nieuwscheckers.nl, Universiteit Leiden), prof. dr. Peter Van Aelst (Universiteit Antwerpen), prof. dr. Bettina Berendt (KU Leuven en TU Berlijn) en machine learning engineer Rafael Hautekiet.

IN EIGEN WOORDEN

Jan Jagers van FactRank zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Met FactRank hebben we een – gratis te gebruiken – tool ontwikkeld die uit Nederlandstalige teksten automatisch beweringen filtert die het factchecken waard zijn.

Met grensoverschrijdend teamwerk, een samenwerking tussen proffen van verschillende universiteiten en factcheckers uit zowel Vlaanderen als Nederland, hebben we het prototype van de tool dat vooraf bestond nauwkeuriger gemaakt en een breder toepassingsgebied gegeven. We hebben een codeboek ontwikkeld, duizenden uitspraken handmatig gelabeld, een *machine learning* systeem getraind om van beweringen te voorspellen hoe waarschijnlijk het is dat ze checkwaardig zijn, en een systeem uitgedacht om de tool nog verder te verfijnen door het te laten bijleren van feedback die gebruikers ervan kunnen aanleveren.

Journalisten en al wie het publieke debat wil scannen op feitelijke en checkwaardige beweringen, kunnen FactRank gratis gebruiken. Beweringen die de tool automatisch uitlicht, kunnen ze vervolgens gaan factchecken.

Terwijl het prototype alleen het Belgische parlementaire debat scande, monitort FactRank nu ook het plenaire debat in het Vlaams Parlement en de Nederlandse Tweede Kamer, tweets van Vlaamse en Nederlandse politici, en ondertitels van de VRT-duidingsprogramma's Terzake en De Afspraak. Voor technische en andere problemen die het toevoegen van die andere bronnen stelden, vonden we een oplossing. Om de beweringen in hun directe context te tonen, bijvoorbeeld.

We hebben ook een aanzet gemaakt tot claim matching. Dat is het proces waarbij een actuele uitspraak tegen een databank met reeds bestaande factchecks wordt gehouden, en waarbij vervolgens meteen de factcheck verschijnt als die al eerder over de uitspraak in kwestie werd gemaakt.

Hoe we FactRank hebben gemaakt en welke keuzes en aannames eraan ten grondslag liggen, hebben we ook nauwgezet opgetekend in een wetenschappelijke publicatie erover - ons artikel [FactRank: Developing Automated Claim Detection for Dutch-Language Fact-Checkers](#).

Waarover ben je het meest tevreden?

De multidisciplinaire en grensoverschrijdende samenwerking.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

De multidisciplinaire en grensoverschrijdende samenwerking. Samenwerking stroomlijnen van een multidisciplinair team waarvan de leden fysiek ver uit elkaar zitten, en complexe, drukke individuele agenda's hebben, is niet evident. Het vergt tijd, creativiteit en goede wil van alle partijen. En leidt dan waartoe anderszwaags niet kan.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan je bedrijf of organisatie?

FactRank moet zijn waarde nu in de journalistieke praktijk gaan bewijzen. We zullen de tool zelf verder gebruiken om efficiënt aan checkwaardige beweringen te komen die we vervolgens gaan factchecken, en hopen dat ook zoveel mogelijk anderen dat doen.

We willen Factrank in de toekomst operationeel kunnen blijven houden, verbeteren, en nog meer databronnen toevoegen, zoals ondertitels van talkshows en transcripties van radioprogramma's bijvoorbeeld.

Omdat we nu zonder structurele financiering werken, zijn we op zoek naar naar geld en partners. Alle suggesties voor steun of samenwerking zijn daarom erg welkom.

Wat is volgens jou het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Samenwerken loont.

Podlab XL

Eva Moeraert

subsidie: € 35.823,28

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/podlab-xl>

“Je hebt een goed idee voor een non-fictiepodcast, maar je weet te weinig over podcasting en storytelling. Je hebt een verhaal in je hoofd maar weet niet hoe je het moet uitwerken als podcast. Je broedt al een tijd op een podcast maar je wil die met gelijkgestemden en onder professionele begeleiding uitwerken. Je mist de praktische en technische skills om je podcast uit te werken. Podlab XL komt voor jou op het juiste moment!”

Zo kondigen audioprofessionals Eva Moeraert en Pieter Blomme hun project Podlab XL aan. In dat **opleidings- en begeleidingstraject voor non-fictie podcastmakers** coachten ze de deelnemers van idee tot pilootaflevering. Daartoe ontwikkelden ze ook een methodiek, die ze openbaar beschikbaar maakten.

Traject

Deelnemers aan Podlab XL doorliepen het volgende traject:

- In een gezamenlijke summerclass van vijf dagen gingen alle negen deelnemers samen met de coaches van idee over concept naar papieren prototype.
- Van augustus tot oktober 2019 werkten de deelnemers afzonderlijk onder persoonlijke begeleiding van podcastprofessionals verder aan de uitwerking van hun podcast.
- Eind oktober doken de deelnemers met twee sound designers de studio in om hun trailer of pilootaflevering af te mixen.
- Op 9 december 2019 stelden de deelnemers in KASKcinema in Gent hun werk voor aan mensen uit het vakgebied en de mediasector.
- Tot slot kregen de deelnemers nog een inhoudelijke sessie bij hun coach of een technische sessie bij hun geluidstechnicus.

Methode

Moeraert en Blomme doceren radio en podcasting aan de Arteveldehogeschool en KASK School of Arts. De begeleidingsmethodiek die ze voor dit project met steun van het VJF ontwikkelden, is gebaseerd op storytelling methodieken van de Amerikaanse National Public Radio (NPR), story design principes en 'tonnen eigen ervaring'. De methode werd voor de eerste keer gebruikt in de summerclass voor dit project. Ze is intussen ook [openbaar beschikbaar](#) gemaakt op de Podlab-website.

Moeraert en Blomme werkten voor de coaching samen met andere experts als Maartje Duin, Wederik De Backer, Sander Lambrecht en Niels Dekeukelaere.

Prijs

Met het oog op een verderzetting in de toekomst wilde dit pilootproject ook nagaan wat de betalingsbereidheid voor zo'n opleidingstraject is.

Het inschrijvingsgeld bedroeg 1.400 euro per deelnemer, voor 7 voltijdse dagen cursus (inclusief catering) en 5 coachingsmomenten. Die prijs werd volgens een online evaluatie door de meeste deelnemers als correct ervaren.

Door een samenwerking met [MediarTE](#) konden deelnemers gebruikmaken van de KMO-portefeuille.

Resultaten en toekomst

- Verschillende podcasts zijn al gepubliceerd. EOS Wetenschap is begonnen met een podcastreeks. Andere Podlab-deelnemers zijn in gesprek met uitgevers of sponsors.
- Podlab gaat in de toekomst verder als begeleidingstraject door podcastprofessionals voor mensen met een podcastidee.
- De ontwikkelde methodiek wordt door de docenten gebruikt in de diverse workshops die ze geven voor studenten en in het werkveld.
- Eva Moeraert ontwikkelde mee op basis van dit project een [postgraduaat podcasting](#) aan de Arteveldehogeschool Gent.
- Binnen [Chase Academy](#) wordt gewerkt aan een academy traject specifiek voor podcasters.

IN HUN EIGEN WOORDEN

Eva Moeraert en Pieter Blomme zelf aan het woord:

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

Wij zijn meest tevreden over de combinatie van opleiding met een concrete output. Zowel proces als product stonden centraal in dit traject, en we vinden dat we goed in dat opzet geslaagd zijn. Ook de aansluiting bij het professionele veld (VRT, Het Geluidshuis, DPG Media) vinden we een verwezenlijking.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zouden jullie nu anders doen?

- Er was een deelnemer die last minute afzegde. Bij registratie zouden we al betaling moeten kunnen vragen / eisen.
- Duidelijk huiswerk geven dat als voorwaarde dient om in de volgende stap van het traject te stappen.
- Het aantal coachings- en begeleidingssessies duidelijk begrenzen, zodat de afspraken nog meer helder worden wat je krijgt voor je geld.
- We hadden meer registraties verwacht, nu hebben we niet heel scherp kunnen selecteren.

Wat is het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

- Audio is een volwaardig journalistiek genre, naast video en tekst.
- Audio is een op en top medium voor verhalende journalistiek.
- Ook niet-journalisten (zonder perskaart of diploma) kunnen journalistieke podcasts maken.
- Mediabedrijven zijn nog niet klaar voor podcasting als het gaat om een business model. Dat heeft vooral te maken met de metrics (eyeballs) die niet zijn aangepast aan podcasting, wat meer een immersief en impactmedium is.

Wablieft gaat digitaal

Vocvo vzw
subsidie: € 32.400

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/wablieft-gaat-digitaal>

Al meer dan dertig jaar voorziet [Wablieft](#), het centrum voor duidelijke taal, duidelijk nieuws voor laaggeletterde volwassenen via de wekelijkse papieren krant Wablieft, en later ook via Wablieft Start, een tweewekelijks nieuwsmagazine in nog eenvoudiger Nederlands.

De Wablieft-kranten worden door een heel breed publiek gelezen: van laaggeletterde volwassenen en nieuwkomers tot bejaarden en mensen met een beperking. Kortom, iedereen voor wie de andere media in Vlaanderen te moeilijk zijn.

Tot nu toe was er nog geen online nieuwskanaal met kwalitatief nieuws voor volwassenen met een minder hoge taalvaardigheid. Heel vaak moest die doelgroep zich beroepen op nieuwswebsites voor kinderen of jongeren. Inhoudelijk sluit dat nieuws echter niet aan bij hun leefwereld, interesses en noden.

Daarom ontwikkelde Wablieft met steun van het Vlaams Journalistiek Fonds een digitale Wablieft- en Wablieft Start-krant. Daarmee speelt het in op een lacune in het huidige aanbod van online journalistiek, vergroot het de pluriformiteit van de nieuwsmedia in Vlaanderen, en brengt het meer mensen in contact met kwalitatief nieuws.

Niet enkel op taalniveau

Bij de ontwikkeling van de website kon Wablieft zijn specifieke expertise inzetten. Laaggeletterden hebben immers vaak moeite met een digitale omgeving, omdat websites niet enkel op taalniveau, maar ook qua ontwerp en functionaliteiten geen rekening houden met hun beperkingen en noden. Het platform werd dan ook getest met verschillende gebruikersgroepen met het oog op maximale duidelijkheid en gebruiksgemak.

Dagelijks publicatieritme

Elke weekdag verschijnen er nieuwe artikels op de website. Wablieft moest daarom ook de eigen redactiewerking herbekijken. Die was immers gericht op een wekelijks publicatieritme.

Abonnementsformules

De online krant werkt met een gedeeltelijke betaalmuur. Een deel van de artikels is voor iedereen gratis toegankelijk. Abonnees op de papieren Wablieft of Wablieft Start krijgen volledige online toegang. Abonneren enkel op de digitale krant is niet mogelijk, tenzij voor scholen of vanuit het buitenland.

IN EIGEN WOORDEN

Wablieft zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Met het project 'Wablieft gaat digitaal' werden de online kranten Wablieft en Wablieft-Start ontwikkeld en gepubliceerd. Deze kranten zijn een digitale aanvulling en voortzetting van de papieren versies van de Wablieft-kranten in eenvoudige taal.

Voorafgaand aan de ontwikkeling onderzochten we de specifieke vereisten voor het opzetten van de digitale kranten.

Met dit initiatief willen we dagelijks kwalitatief online nieuws brengen voor volwassenen met minder hoge taalvaardigheden. Ook anderstaligen die nog Nederlands aan het leren zijn behoren tot deze doelgroep.

Waarover ben je het meest tevreden?

Met de subsidie van het VJF kon de financiering van onderzoek en opstart van de digitale Wablieft-krant en Wablieft-Start-krant bekostigd worden. De digitale kranten zijn volgens plan gelanceerd. Intussen zijn ze een volwaardige drager van actualiteit voor de beoogde doelgroep.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

De timing was aanvankelijk te strak bepaald, wat verschuivingen (ook in middelen) in de fases nodig maakte. Een inhoudelijk uitgediepte terugkoppeling met de gebruikers/lezers zouden we later (eerst na zes maanden) plannen en is dus beter te realiseren als uitloper van het project.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het ietsbijgebracht of veranderd aan jullie organisatie?

Het effect is groot in zoverre dat de digitale aanwezigheid van de Wablieft-kranten een aanvang nam en actieve gebruikers/lezers heeft. Het initiatief blijft zeker bestaan.

Een grote verandering inhoudelijk en dus redactioneel is dat gedacht en geschreven wordt vanuit de 'content-eerst'-gedachte.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Dat de digitalisering van nieuwsgaring en nieuwsverspreiding niet te stoppen is. Dat zelfs niche-initiatieven (als Wablieft) die kans kunnen krijgen als ze een zetje krijgen van een projectsubsidie zoals die van het VJF.

Wablieft brengt nieuws in eenvoudige taal voor mensen die er nood aan hebben. Met deze digitale Wablieft kunnen we deze optie veel breder en buiten de oorspronkelijke doelgroep bekend maken. Zo verspreiden we bovendien de boodschap voor een toegankelijke, inclusieve samenleving.

U:nite

Getbasic vzw
subsidie: € 20.109,20

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/unite>

U:nite wil via nieuwe webformats nieuws brengen tot bij 16-24-jarige videoconsumenten door een team van beginnende acteurs en woordkunstenaars. Het is een samenwerking tussen het Brusselse cultuurhuis Le Space en DeWereldMorgen.be.

De samenwerking tussen Le Space en DeWereldMorgen.be (DWM) liet hen toe om hun sterkste punten te combineren. DWM heeft ervaring met vrijwilligersomkadering en burgerjournalistiek, Le Space heeft een jong, divers en geëngageerd publiek en eveneens een vrijwilligerswerking.

In de eerste fase van het project werd er een collectief van vrijwilligers samengesteld. De groep verenigt verschillende talenten (acteren, voeling met doelpubliek, montagetechnieken, vormgeving, journalistieke kennis, ...).

De ploeg ging op zoek naar formats om nieuws te brengen voor de beoogde doelgroep. Geen traditionele formats zoals het interview, de reportage of het korte nieuwsbericht, maar formats die (internationaal) populair zijn op sociale media, zoals vlogging, tutorials, rants, gesprekken tussen vrienden, gaming video's, enzovoort.

Met elk schermgezicht uit de vrijwilligersgroep werd lang gezocht en geëxperimenteerd met de vorm die hem of haar het beste lag, zoals de vlog, de rant of het sofagesprek.

Zo kwam U:nite uit op vijf uitgewerkte formats die goed werken en relatief snel gemaakt kunnen worden.

Op wekelijkse vergaderingen bespreekt de ploeg de actualiteit en onderwerpen voor de volgende video's. Eenmaal een onderwerp gekozen, wordt er een scenario uitgewerkt, en daarna een opnamedag gepland.

U:nite heeft een eigen website en is actief op Youtube, Instagram en Facebook. Tijdens de VJF-projectperiode produceerde het 16 video's.

Dankzij de steun van het VJF konden de initiatiefnemers een idee dat al lang leefde verder uitwerken en opstarten. Het gaf hen ook de kans om te experimenteren en zorgvuldig aan de uitbouw van de groep vrijwilligers te werken.

Van op deze basis willen ze het project in de toekomst verderzetten.

IN EIGEN WOORDEN

GetBasic zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Met dit project – dat een samenwerking is tussen het Brusselse cultuurhuis Le Space en DeWereldMorgen.be – willen wij nieuws brengen bij het jonge publiek (16-24) van videoconsumenten.

We deden dat niet op een traditionele manier met traditionele formats zoals het interview, de reportage of het korte nieuwsbericht. We gingen op zoek naar de formats die populair zijn op deze sociale media. Denk aan vlogging, tutorials, rants, gesprekken tussen vrienden, gaming video's, etc.

Die formats willen we gebruiken om nieuws te maken. We stelden een team samen van jonge (niet-afgestudeerde of beginnende) acteurs, woordkunstenaars en enthousiastelingen. Zij werden de gezichten van deze video's.

Waarover zijn jullie het meest tevreden?

De belangrijkste realisatie is dat er een enthousiaste vrijwilligersgroep ontstaan is die zich vereenzelvigd met het project U:nite. Die groep bevat verschillende talenten (acteren, voeling met doelpubliek, montagetechnieken, vormgeving, journalistieke kennis, ...). Het proces dat we samen doormaakten als team heeft daartoe bij gedragen: de zoektocht naar formats, de thematieken die we bespraken, het experimenteren met verschillende formats en de opnames zelf – voor sommigen was dat nieuw.

We zijn zeer tevreden dat we nu vijf uitgewerkte formats hebben die goed werken en relatief snel gemaakt kunnen worden. Als er nieuwe gezichten bijkomen, moet wel telkens hetzelfde proces afgelegd worden.

In totaal werden 16 video's geproduceerd.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zouden jullie nu anders doen?

Voor de goedkeuring van het project hadden we een selectie van vrijwilligers. Bij de realisatie van het project bleek de organisatie van elkaars agenda echter een grotere uitdaging dan verwacht. Dan hebben we beslist om de pool uit te breiden en dat verliep in het begin moeizaam. We zouden nu starten met een grotere pool van vrijwilligers.

Daarnaast is ook het ritme een probleem. Je moet regelmatig met nieuwe content op de proppen komen. Voor ons betekent dat dus de productiviteit opdrijven. Dat is niet makkelijk aangezien het ons ontbreekt aan technische omkadering (opnemen en monteren).

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode?

De middelen die wij via het VJF ter beschikking kregen, lieten ons toe om een idee dat we al lang hadden liggen op te starten. Het gaf ons ook de kans om te experimenteren (en niet meteen met resultaten naar buiten te moeten komen) en zorgvuldig aan de uitbouw van de groep vrijwilligers te werken.

Met het aantal views (tussen 5000 en 20.000) zijn we nog lang niet tevreden. Er is een grote honger om meer te produceren. Ook bij jongeren voelen we de nood naar representatie in de media.

Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie organisatie?

We moeten op zoek gaan naar middelen en investeringen om dit project te laten voortbestaan. We denken aan de piste van een crowdfunding. We zoeken uiteraard verder naar vrijwilligers met verschillende talenten (monteurs, ...) die samen dit project verder willen uitbouwen en nieuws willen brengen bij het jonge publiek van videoconsumenten.

Wat is volgens jullie het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Het blijft niet alleen belangrijk om ruimte en geld te voorzien om te experimenteren met nieuwe mediaformats. Het is ook nefast dat er structureel meer ondersteuning is.

Nieuwsneuzen – Op de rooster

RTVB vzw (RINGtv)

subsidie: € 9.470

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/nieuwsneuzen-op-de-rooster>

Het project in een notendop

- In de aanloop naar de verkiezingen van 26 mei 2019 werden zeven politici, elk van een andere partij, op de rooster gelegd door zeven klassen uit het secundair onderwijs uit het zendgebied van RINGtv.
- Elke klas kreeg één politicus toegewezen, per school mocht één klas deelnemen.
- Elke klas kreeg van RINGtv een infosessie over het politieke landschap en leerde technieken voor een goed politiek interview. De leerlingen bepaalden daarna zelf de centrale thema's en bereidden het interview verder klassikaal voor.
- Van de interviews werd een montage gemaakt van vijf minuten. Ze werden gedeeld door RINGtv op tv, via de website en sociale media.
- De zeven interviews werden voorgelegd aan een jury van politiek journalisten en professoren gespecialiseerd in politiek. Het beste politieke interview won de prijs van de jury. Daarnaast was er ook een publieksprijs, waarvoor iedereen mocht stemmen voor het beste interview via sociale media.

Doelstellingen van het project voor RINGtv

- Jongeren nauwer bij politiek betrekken en vice versa.
- Voeling houden met de leefwereld van jongeren.
- Jongeren introduceren tot journalistiek en RINGtv.
- In de aanloop naar de verkiezingen plaats maken in het nieuwsaanbod voor reportages die jongeren aanspreken.
- RINGtv's sociale media beter bekend maken bij het jonge publiek.

Divers bereik aan jongeren

RINGtv is de regionale televisieomroep voor de regio Halle-Vilvoorde. Uit de 40 secundaire scholen uit het zendgebied selecteerde het zeven klassen om deel te nemen aan Nieuwsneuzen.

Met dit project wilde RINGtv jongeren enerzijds nauwer betrekken bij de politiek. De nieuwsneuzen waren immers leerlingen uit het vijfde of zesde jaar van het secundair onderwijs en worden binnenkort ook stemgerechtigd. Daarnaast wilde het hen laten kennismaken met de wereld van de journalistiek.

In totaal nemen ruim 150 leerlingen deel aan de Nieuwsneuzenwedstrijd, uit verschillende studierichtingen (ASO, TSO en BSO).

Verderzetting: Experiment Correspondent

Na de door het VJF ondersteunde editie van 2019, besloot RINGtv om in 2020 een nieuwe editie van Nieuwsneuzen te maken. Opnieuw met jongeren en journalistiek als focus.

Zeven jongeren uit de RINGtv-regio die dit jaar in het buitenland studeren of stagelopen, brachten als 'buitenlandse correspondent' daarover verslag uit op RINGtv, inclusief over het abrupte einde van hun avontuur door de coronacrisis.

UITLANDER

Robbe Vandegehuchte / Find Muck Productions vzw
subsidie: € 6.900

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/uitlander>

UITLANDER is een platform voor kwalitatieve buitenlandverhalen over en door Belgen in het buitenland, gemaakt voor het Belgische thuispubliek.

Het platform wil naar eigen zeggen "een antipijp zijn voor hapklaar buitenlandnieuws dat nieuwsbronnen voorschotelen. Zo gaan we van lokale kennis naar internationale verhalen."

"Het buitenlandnieuws wordt ons meestal gebracht door nieuwsagentschappen en grote persbureaus, eventueel met correspondenten als filter. Geen enkele organisatie zorgt voor een synergie tussen kennis van emigranten enerzijds en onze gevestigde media anderzijds. Die leemte willen wij vullen", aldus de bezielers. Dat zijn journalisten Robbe Vandegehuchte en Arno Van Rensbergen van Find Muck Productions vzw.

UITLANDER brengt op geregelde tijdstippen nieuwe verhalen, van zoveel mogelijk verschillende stemmen: digitale nomaden, vrijwilligers of studenten, ondernemers, wetenschappers, academici, consulaire personeel, ngo-medewerkers, sporters, dromers, arbeiders, horecamedewerkers, enzovoort. Er is ruimte voor allerlei onderwerpen, hard of zacht nieuws, opinie en analyse.

Een selectie van de verhalen verschijnt ook op de Wereldblog van MO* en het tijdschrift van Vlamingen in de Wereld. Per verhaal worden ook andere partners gezocht om het mee te verspreiden: nieuwsmedia, verenigingen, ngo's, en uiteraard de Uitlanders zelf.

IN EIGEN WOORDEN

Robbe Vandegehuchte van UITLANDER zelf aan het woord:

Wat hield het project precies in?

Uitlander is een platform voor kwalitatieve buitenlandverhalen over/door Belgen in het buitenland, gemaakt voor het Belgische thuispubliek.

De thema's zijn uiteenlopend om een groot publiek te bereiken. De vorm kan veranderen en de bijdrages zijn zowel opiniërend als historisch of actueel. De voornaamste bedoeling is dat we ons publiek iets bijbrengen over het buitenland.

Bij elk Uitlander-verhaal betrekken we ad hoc nieuwe partners. Om een maximaal bereik te hebben, hanteren we een moderne sociale mediastrategie en zijn we verschillende partnerschappen aangegaan.

Waarover ben je het meest tevreden?

Over de variatie in landen en continenten, de variatie in onderwerpen, en de algemene kwaliteit van de stukken. Daar waken we echt over, zowel inhoudelijk als taalkundig en vormelijk. Ook over het design van de website en over alle mooie samenwerkingen zijn we erg tevreden. We blijven nieuwe partners aanwerven. De stukken waar Arno en ik heel wat tijd in steken, scoren beter dan gemiddeld.

Wat verliep minder goed dan verwacht, of wat zou je nu anders doen?

Het idee dat we bijdrages gratis konden maken in samenwerking met Uitlanders om die dan te verkopen aan Vlaamse media was minder werkbaar dan gedacht. Maar, onze alternatieve strategische uitwerking met een eigen sterk merk en diverse samenwerkingen op lange termijn is eigenlijk een pak beter als businessmodel.

Het is logisch dat je die concepten moet bijsturen. Verkopen aan Belgische media was niet opportuun omdat we dan teveel in vaarwater van professionele freelancers kwamen die meestal reeds een eigen netwerk hebben voor publicaties. Een stuk, gemaakt door een niet-professionele journalist, is haast nooit interessant voor de gevestigde media om over te nemen, en daarom werken we met strategische partners die onze content delen en verspreiden. Door de wereldwijde pandemie is het sowieso moeilijker om verhalen aan te bieden bij gevestigde media die los staan van de actualiteit. Toch blijven we bij elke bijdrage actief samenwerken met een ad hoc partner.

Wat ook veel werk was, maar dat hadden we verwacht, was het opsporen, bijsturen en motiveren van de Uitlanders. Daarnaast is het soms moeilijk om een uniforme werkmethode te hanteren ten opzichte van de Uitlanders. De ene heeft al meer begeleiding nodig (inhoudelijk en taalkundig) dan de andere. Je moet elke keer opnieuw aanpassen en kort op de bal spelen.

Wat is het effect van dit project na afloop van de subsidieperiode? Blijft het nog voortbestaan, of heeft het iets bijgebracht of veranderd aan jullie bedrijf of organisatie?

Ons bedrijf is Uitlander. En we blijven zeker voortbestaan. De komende maanden hebben veel sterke verhalen in het verschiet, en het cv van Uitlander is best indrukwekkend na aan maand publiceren. Dat spreekt potentiële bijdragers aan in de toekomst.

Wat is volgens jou het belangrijkste dat we kunnen leren uit dit project voor de journalistiek in Vlaanderen?

Dat er wel degelijk een groeiende markt is voor deze verhalen. En dat er heel wat onbenut potentieel is m.b.t. Nederlandstalige verhalenvertellers in het buitenland die, mits begeleiding, uitstekende content kunnen aanleveren.

Voorbereiding nieuwe subsidieregeling

In de Samenwerkingsovereenkomst 2018-2020 die de werking van het VJF regelde, voorzag de Vlaamse Gemeenschap geen budget voor een nieuwe subsidieronde in 2019. Voor 2020 stelde de overeenkomst wel een nieuwe subsidieronde voorop, met een totaal te verdelen subsidiebudget van ongeveer 200.000 euro.

Voor het VJF was een **tijdige en grondige voorbereiding** van de subsidieronde 2020 in 2019 een belangrijke prioriteit.

- **Tijdig:** Uit het grote aantal aanvragen in 2018 en uit contacten met de sector bleek dat er duidelijk een nood was aan een subsidieregeling voor innovatieve journalistieke projecten die het nieuwsaanbod vernieuwen, verbreden en pluriformer maken. Dat er geen ronde was in 2019 was daarom op zich al betreurenswaardig, en een motivatie voor een tijdige lancering van de ronde 2020. Bovendien moest het VJF er op basis van de termijn van de Samenwerkingsovereenkomst veiligheidshalve van uitgaan dat het hele proces, inclusief afsluiting van alle projecten en eindrapportering aan de Vlaamse Gemeenschap, moest zijn afgerond voor 31 december 2020.
- **Grondig:** de organisatie van de subsidieregeling voor innovatieve journalistieke projecten is een essentiële hoofdplicht van het VJF. Bovendien was het mogelijk noch wenselijk dat het subsidiereglement voor 2020 een kopie zou zijn van dat van 2018, om verschillende redenen. Wegens de hierboven aangehaalde timingrestricties moest deze subsidieronde zich noodzakelijkerwijs richten op veel kortere projecten (ca. 6 maanden) dan de vorige (max. 16 maanden). Bovendien zou het totaal beschikbare subsidiebudget (ca. 200.000 euro) minder dan de helft bedragen dan dat van de vorige ronde (500.000 euro). Daarnaast had het VJF sinds zijn opstart intussen een preciezer blik ontwikkeld op de noden en uitdagingen van de sector waarbij zo'n subsidieregeling een positieve rol kan spelen, en had het al geleerd van de ervaringen met de lopende regeling. Bovendien was het subsidiereglement voor de ronde van 2018 op vraag van het toenmalige kabinet Media door de stuurgroep onder grote tijdsdruk ontwikkeld en gepubliceerd, nog voor het VJF operationeel van start ging en de VJF-projectcoördinator in dienst was getreden.

Hoewel de VJF-subsidieronde van 2018 zowel kwantitatief als kwalitatief als een fundamentele vooruitgang werd geëvalueerd ten opzichte van de subsidierondes die de Vlaamse Gemeenschap in 2016 en 2017 voor de lancering van het VJF had georganiseerd, was het om bovenstaande redenen dus noodzakelijk om de regeling voor 2020 beredeneerd aan te passen.

In april 2019 besprak de VJF-stuurgroep een eerste maal de krijtlijnen en basisprincipes van een subsidiereglement voor 2020, en formuleerde ze een aantal aandachtspunten. Op basis daarvan ontwikkelde het VJF tijdens de zomer een uitgewerkt voorstel. In oktober zou de stuurgroep zich daar opnieuw over buigen, om daarna de laatste aanpassingen te kunnen doorvoeren. De lancering van de nieuwe subsidieoproep en publicatie van het nieuwe subsidiereglement waren gepland voor 18 november 2019. Als uiterste indiendatum voor aanvraagdossiers was 13 januari 2020 voorzien. In december 2019 zou het VJF een publieke infosessie over de projectoproep organiseren.

Nadat de nieuwe Vlaamse Regering op 2 oktober 2019 was aangetreden, werd het geplande overleg van de VJF-stuurgroep op vraag van de Vlaamse Gemeenschap uitgesteld, tot er meer formele duidelijkheid was over de Vlaamse begroting voor 2020. In november 2019 besliste de nieuwe Vlaamse Regering uiteindelijk formeel om, in weerwil van de lopende Samenwerkingsovereenkomst,

in haar begroting voor 2020 geen middelen meer te voorzien voor het VJF of voor een subsidieoproep voor innovatieve journalistieke projecten (zie ook hoofdstuk 1).

Daarmee werd de geplande subsidieronde geannuleerd. Ter informatie en met het oog op transparantie en mogelijke beleidsvoorbereiding, -evaluatie of -reflectie in de toekomst, publiceerde het VJF het [ontwerp-subsidiereglement](#) wel op zijn website, weliswaar met de vermelding dat de finale versie van het ontwerpreglement niet was gevalideerd door de VJF-stuurgroep.

3. KENNISDELING EN COMMUNICATIE

Overeenkomstig de operationele doelstelling met bijhorende timing uit de Samenwerkingsovereenkomst is het VJF in 2019 gestart met het 'uitbouwen van een kennisdelingsplatform over nieuws en media'.

Op basis van een analyse en gesprekken met verschillende stakeholders uit de sector heeft het VJF bepaald hoe het die eerder ruime en vage omschrijving het best kon invullen, binnen het gegeven kader en de beschikbare middelen.

Uit de analyse en gesprekken kwamen drie elementen duidelijk naar boven:

1. Er is zeker nood aan meer kennisdeling over journalistiek(e innovatie). Er gebeurt veel, zowel in de praktijk als qua onderzoek, maar er is veel te weinig kennisuitwisseling daarover.
2. Een kennisdelings'platform' moet absoluut laagdrempelig zijn. Geen nieuwe overlegstructuren, geen praatbarakken, geen nieuwe hippe events, maar een eenvoudige en efficiënte manier waarop diverse stakeholders uit de sector op de hoogte kunnen blijven van interessant nieuws, onderzoek en praktijkvoorbeelden over toekomstgerichte journalistiek.
3. Impact is belangrijker dan bereik. Het totale bereik van de kennisdeling is minder belangrijk dan welke mensen ze precies bereikt, en hoe die de kennisdeling waarderen.

Op basis van deze uitgangspunten daarvan startte het VJF in januari 2019 het publiceren van **website**-artikels en **nieuwsbrieven** over nieuws en media. De focus lag daarbij op hedendaagse uitdagingen voor journalistiek, innovatie, onderzoek, praktijkvoorbeelden en nieuws uit Vlaanderen, Nederland en de wereld. Kennis werd ook verspreid via **sociale media**, met name Twitter en Facebook.

Offline zette het VJF in op netwerking en **aanwezigheid in de sector**, met als doel tweerichtingsverkeer: kennis opdoen, de vinger aan de pols houden en noden detecteren enerzijds, en het VJF als speler en kennisdeler bekendmaken anderzijds.

Tot slot maakte en publiceerde het VJF in 2019 ook een **memorandum** met een analyse en beleidsvoorstellen voor een divers toekomstgericht journalistiek landschap in Vlaanderen.

[Nieuwsbrieven](#)

De VJF-nieuwsbrief evolueerde van een doorklikmedium naar een vorm die afgerond gelezen kon worden op zich. In totaal maakte het VJF 18 edities:

1. 11 projecten krijgen subsidie voor innoverende journalistiek
2. Sociale media dragen niet bij aan kennis over de actualiteit
3. Geld en diversiteit
4. Hebben factchecks effect?
5. De toekomst van nieuws
6. Algoritmes en funnels
7. De opmars van de podcast en lessen van De Persgroep-CEO
8. Journalistiek en migratie
9. 10 beleidsvoorstellen voor toekomstgerichte journalistiek
10. Innovatieve journalistieke projecten
11. Politiek wordt verslagen door mannen in het centrum
12. Lessen uit het Digital News Report

13. Nieuwssites die geld verdienen. Wat denkt Europa? Web-analytics.
14. Web-analytics hebben weinig impact op politiek nieuws
15. Of de Vlaming meer kranten leest, weten we niet
16. Over centen en beleid, AI en impact
17. Geen rocket science – tijdsmuur – Uitlander
18. Factcheck-tool FactRank gelanceerd

Alle edities kunnen hier gelezen worden:

<https://us19.campaign-archive.com/home/?u=5c1630c3defe27cef36aa9dc1&id=6114902f21>

Memorandum

In het najaar van 2018 had de toenmalige minister van Media in een gesprek met het VJF gevraagd om in het voorjaar van 2019 een beargumenteerde nota of memorandum te maken over het mogelijke en wenselijke toekomstige Vlaamse mediabeleid t.a.v. journalistiek, met het oog op de volgende bestuursperiode. De stuurgroep van het VJF adviseerde dat dit memorandum zou worden gemaakt namens het VJF en het Fonds Pascal Decroos (FPD), de twee projecten die met Vlaamse middelen journalistiek ondersteunen en worden uitgevoerd door vzw Journalismfund.eu.

Voor de totstandkoming van het memorandum hield het VJF een brede gespreksronde met uiteenlopende stakeholders uit het journalistieke veld: diverse nieuwsmedia, koepelorganisaties, journalisten, academici, parlementsleden en ook Nederlandse partners.

Het memorandum beargumenteert eerst waarom journalistiek überhaupt belangrijk is, en waarom de overheid journalistiek zou moeten ondersteunen. Daarna doet het tien concrete beleidsvoorstellen. Elk voorstel wordt beargumenteerd, stelt een concrete uitkomst voorop, en vermeldt het eventuele benodigde budget.

Het VJF en FPD zijn ervan overtuigd dat de uitvoering van de tien beleidsvoorstellen zullen leiden tot **meer diepgravende journalistiek**, die via **meer verschillende mediakanalen** tot bij **diversere doelgroepen** geraakt. Zo'n beleid stimuleert **innovatie** op een duurzame manier, baseert zich op **kennis en cijfers**, heeft bijzondere aandacht voor **lokale journalistiek**, en is **efficiënt** georganiseerd.

Het memorandum werd eerst bezorgd aan minister Gatz, en daarna aan de betrokken parlementsleden en de belangrijke stakeholders. Daarna heeft het VJF het op zijn website gepubliceerd, en stelde het gedrukte exemplaren beschikbaar voor geïnteresseerden.

Dit waren de 10 voorstellen:

1. Maak de steun aan journalistiek structureel
2. Verhoog de middelen voor onderzoeksjournalistiek en lokale journalistiek
3. Voorzie naast *project*subsidies ook *structurele* steun voor journalistieke innovatie en een divers medialandschap
4. Stimuleer toegankelijk onderzoek en kennisdeling voor de hele sector
5. Zet in op begeleiding, mentoring en ontwikkeling
6. Voorzie naast onderzoeks- ook productiesteun voor podcasts
7. Voer een integraal beleid dat versnippering tegengaat
8. Voer de resolutie van het Vlaams Parlement over de ondersteuning van journalistiek verder uit
9. Maak de werkbeurzen aan journalisten belastingvrij
10. Versterk het wetgevend kader voor persvrijheid

<https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/memorandum>

Kennisdelingsmoment met VRT

Wat in gesprekken met diverse spelers uit de sector vaak terugkwam, was enerzijds erkenning van en waardering voor de kennis en expertise bij de VRT, maar daaraan gekoppeld de verzuchting dat de VRT als openbare omroep zijn kennis te weinig deelt binnen Vlaanderen. Er zijn weliswaar de VRT Sandbox Sessions (doorgaans tweemaal per jaar) en het jaarlijkse Media Fast Forward congres, maar vanuit de journalistiek blijkt er een behoefte naar een meer eenvoudige, praktijkgerichte, en minder evenementiële vorm van kennisdeling over hoe een nieuwsorganisatie vandaag en morgen nieuws kan maken en verspreiden. Het gaat daarbij niet om het onthullen van bedrijfsgeheimen, maar om een uitwisseling die alle betrokkenen kan inspireren en vooruithelpen.

Het VJF heeft daarom begin 2019 gesprekken aangeknoopt met de VRT om te bekijken wat mogelijk was. Met de dienst VRT-Innovatie kwam het overeen dat het VJF met een beperkte groep journalistieke professionals naar de VRT kon komen voor een gericht maar informeel programma van een halve dag, waarin verschillende mensen concrete uiteenzettingen geven over bepaalde projecten, en we daarna van gedachten konden wisselen. Op basis van deze 'pilot' zouden beide partijen bekijken of ze dit in de toekomst op geregelde basis zouden organiseren, al dan niet in bijgestuurde vorm.

De hogergenoemde behoeften voor kennisuitwisseling m.b.t. journalistiek zitten bij de VRT echter niet enkel bij de dienst Innovatie. Het VJF contacteerde daarom verschillende andere diensten: VRT NWS Digitaal en Audience Engagement, VRT Start-up, Open VRT, Creative Lab en de VRT Studiedienst. Op de studiedienst na vond het VJF al deze diensten apart bereid om deel te nemen aan de kennisuitwisselingsnamiddag. Als datum werd 4 juni geprikt. Voor de voorbereiding van het programma contacteerde het VJF verschillende organisaties uit de sector.

In april 2019 informeerde VRT Innovatie het VJF echter dat het idee intussen was opgepikt door de centrale communicatiedienst van de VRT. Die wilde er een groter evenement van maken, dat zou plaatsvinden in de loop van oktober, met een duidelijke focus op nieuws en innovatie. Het geplande evenement van 4 juni 2019 ging dus niet door. Begin augustus had het VJF een overleg met VRT Communicatie om te bekijken hoe dit verder ingevuld kon worden. Daarin werd ingegaan op een informeel evenement met de VRT Nieuwsdienst in oktober (voorkeur van het VJF), en/of de Media Fast Forward On Tour evenementen die de VRT in 2019 voor het eerst zou organiseren in aanloop van haar jaarlijkse Media Fast Forward conferentie in december.

Eind augustus kreeg het VJF bericht dat de VRT had beslist om in 2019 toch geen apart stakeholderevenement te organiseren met de nieuwsdienst. Het VJF mocht wel enkele projecthouders afvaardigen naar de besloten Media Fast Forward On Tour events, nl. AI@work (UGent, 25/10) en The War on Truth (KUL/UA, 7/11).

Desin(t)forum

Op 6 december 2019 organiseerde het VJF samen met Mediawijs, imec-SMIT-VUB en Square Truth Network **Desin(t)forum**, een informeel forum om actoren uit educatie, onderzoek, journalistiek en factchecking de kans om elkaar te ontmoeten, te spreken en met elkaar aan de slag te gaan.

Dit was het programma:

- Keynote "When nothing is true and everything is possible. Hoe omgaan met desinformatie in Vlaanderen" - Nathalie Van Raemdonck, Associate Analyst at the European Union Institute for Security Studies
- Five minute talks
 - Mathias Vermeulen - Mozilla foundation steunt onderzoek naar hoe je Desinformatie kunt tegengaan
 - Tim Pauwels - Square Truth Network voor factcheckers en anti-Desinformatiewerkers
 - Michaël Opgenhaffen - Factcheck.Vlaanderen, het staat op het net, maar klopt het wel?
 - Nadia Vissers - EUfactcheck checkt de Europese verkiezingen
 - Pauze
 - Jan Jaegers - FactRank ontdekt automatisch wat te factchecken valt
 - Maarten Schenk - Lead Stories debunkt trending Fake news met algoritmes
 - Guy De Pauw - Textgain zoekt desinformatie met artificiële Intelligentie
 - Michiel Scharpé - het Vlaams Journalistiek Fonds ondersteunt journalistieke acties tegen desinformatie
- Outro door Ike Picone, imec-VUB-SMIT
- Netwerksessie

Het was oorspronkelijk de bedoeling dat het VJF op het forum toelichting zou geven bij de nieuwe subsidieronde voor innovatieve journalistieke projecten. Die was wegens de beslissing van de Vlaamse Regering in november echter geannuleerd. In de plaats daarvan ging het VJF op het forum dieper in op enkele aspecten van de journalistieke uitdagingen om desinformatie tegen te gaan.

Vele aanwezigen, zowel academici als mensen uit het veld, spraken op het forum publiekelijk hun lof uit over de eerste verwezenlijkingen van het VJF, wezen op de nood aan ondersteuning van kleine initiatieven in de toekomst, en uitten hun onbegrip over het voortijdig stopzetten ervan.

[Mediacafés](#)

In Mediacafés behandelen experts in een gemoedelijke sfeer thema's die in ruime zin aan media en (onderzoeks)journalistiek zijn gerelateerd. De organisatie is in handen van Vlaams-Nederlands huis deBuren, in samenwerking met een aantal partners, waaronder het Vlaams Journalistiek Fonds. Concreet zat het VJF mee op de eerste lijn voor de selectie van onderwerpen en sprekers. Op 27 maart 2019 was er een Mediacafé in de Arteveldehogeschool (Gent) over de rol en de toekomst van regionale media, op 14 november 2019 in de Zebrastraat (Gent) over artificiële intelligentie en journalistiek, en op 5 maart 2020 in de Zebrastraat over fake news op sociale media.

[Overige kennisbijdragen](#)

DIAMOND stakeholdersdag

'DIAMOND - Diversity and Information Media: New Tools for a Multifaceted Public Debate' is een meerjarig onderzoeksproject van de KU Leuven, Universiteit Antwerpen en Vrije Universiteit Brussel. Het onderzoekt diversiteit in de journalistieke praktijk langs drie dimensies: diversiteit van thema's, actoren en standpunten.

Op de jaarlijkse stakeholdersdag van het project op 16 december 2019 was het VJF respondent voor een van de gepresenteerde onderzoeken, en trad het in debat met verschillende partijen uit de sector.

RHETORiC

Het online nieuwsdebat op sociale media raakt steeds meer gepolariseerd. Omwille van de groei aan aanstootgevende en haatdragende reacties, en de uitdaging om die te beheren, sluiten verschillende Vlaamse nieuwswebsites hun commentaarsectie dan ook af.

Het RHETORiC-project wil een oplossing bieden voor dit probleem door nieuwsredacteurs en -lezers tools aan te reiken die hen helpen om polarisatie te detecteren en bestrijden, en een beschaafd maatschappelijk discours te ondersteunen.

Het RHETORiC-project is een samenwerking van VRT, Mediahuis, Textgain, Wieni, Tree Company, KU Leuven (mintlab) en UGent. Het krijgt financiële steun van imec en VLAIO.

Het Vlaams Journalistiek Fonds maakt deel uit van de gebruikersgroep die het project mee opvolgt.

Journalistieke opdracht beheersovereenkomst VRT

In het kader van de nieuw te onderhandelen beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Regering, gaven de Administratie Cultuur, Jeugd en Media van de Vlaamse Overheid en de Sectorraad Media van de SARC de opdracht aan de onderzoekscentra imec-SMIT (VUB) en imec-MICT (UGent) om een brede consultatie te houden bij alle relevante stakeholders van de VRT.

In een eerste fase werden diverse organisaties en mediaspelers in verschillende domeinen, waaronder het VJF, gevraagd om schriftelijk hun visie en standpunten te delen over de rol en opdracht van de VRT.

In een tweede fase werden focusgroep-gesprekken gevoerd met een reeks stakeholders over meer specifieke uitdagingen en thema's met betrekking tot de volgende beheersovereenkomst. Het VJF nam deel aan het rondetafelgesprek over de journalistieke opdracht van de VRT.

Dit proces resulteerde in een rapport, 'Stakeholderbevraging ter voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT met de Vlaamse Regering', waarin ook input van het VJF werd verwerkt.

Overige evenementen

Met het oog op kennisdeling en communicatie was het VJF aanwezig op verschillende evenementen in de sector. Enerzijds om zelf kennis te delen of te communiceren over zijn werking, anderzijds om kennis te verzamelen, de vinger aan de pols houden en noden te detecteren.

Dit is een selectie:

- Sympsiem 10 Jaar Nieuwscheckers (24 januari 2019, Leiden)
- KVAB-symposium: De strijd om de waarheid. Over nepnieuws en desinformatie in de digitale mediawereld (22 maart 2019, Brussel)
- Difference Day (3 mei 2019, Brussel)
- Innovating Media Economics (27 juni 2019, Brussel)
- Festival voor de Jonge Journalist (19 september 2019, Brussel)
- Global Investigative Journalism Conference (26-29 september 2019, Hamburg)
- The Battle for the Truth - Democracy & Disinformation in the Digital Media World (11 oktober 2019, Vlaams Parlement)
- VRT Media Fast Forward On Tour: AI@work (25 oktober 2019, Gent)
- FoME Symposium 2019 - Rethinking media development - New actors, new technologies and new strategies (7-8 november 2019, Bonn)
- FT Future of News Europe (26 november 2019, Amsterdam)

Doorverwijsloket voor vragen over journalistiek

In de Samenwerkingsovereenkomst over het VJF stond nog een vierde operationele doelstelling vermeld: “functioneren als doorverwijsloket m.b.t. journalistiek in nauwe samenwerking met VVJ en het Journalistenloket”. Bij de lancering van het VJF was voorzien dat het ook zou “functioneren als aanspreekpunt voor alle journalisten”. Bij het verder op punt stellen van de Samenwerkingsovereenkomst bepaalden de partners in de stuurgroep echter dat het niet wenselijk was om doelstellingen voorop te stellen die mogelijk dubbelop zouden lopen met bestaande structuren. Het VJF als algemeen aanspreekpunt werd niet opportuun geacht, vandaar de verschuiving naar doorverwijsloket.

In de praktijk bleek dat deze rolverdeling door de sector ook als natuurlijk werd aangevoeld. Het VJF ontving weinig algemene of specifieke vragen over journalistiek, maar vooral vragen over de subsidieregeling en/of over innovatie. Op de VJF-website, en waar nodig in rechtstreekse contacten, verwees het VJF door naar de VVJ en het Journalistenloket voor algemene en specifieke vragen voor journalisten en de sector in Vlaanderen.

4. VLAAMS-NEDERLANDSE SAMENWERKING

De laatste operationele doelstelling uit de VJF-Samenwerkingsovereenkomst ging over Vlaams-Nederlandse samenwerking: “In samenwerking met het Vlaams-Nederlands Huis deBuren onderhoudt het VJF contacten met mediaspelers, mediaorganisaties, mediabeleidsmakers en opleidingen Journalistiek in Nederland en stimuleert het de samenwerking met Vlaanderen waar mogelijk.”

[Stimuleringsfonds voor de Journalistiek](#)

Een belangrijke partner voor het VJF op Vlaams-Nederlands vlak was het Nederlands Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SvdJ). Bij de lancering van het VJF werd dit fonds als voorbeeld genoemd. Bovendien was het SvdJ de opdrachtgever voor het onderzoeksrapport ‘Eén taal, meer stemmen. Journalistiek, innovatie en samenwerking in Nederland en Vlaanderen’ dat heeft bijgedragen aan de oprichting van het VJF.

Het VJF werd bij zijn start in september 2018 door het SvdJ uitgenodigd op de afsluitende bijeenkomst in Amsterdam van de Vlaams-Nederlandse commissie die het onderzoeksrapport had opgesteld. Daarop waren ook het SvdJ-bestuur, de directeur van het Vlaams-Nederlands huis deBuren en de Adjunct Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering aanwezig. Het was een ideale gelegenheid om meteen bij de start van het VJF wederzijds kennis te maken en een basis te leggen voor verdere samenwerking.

Op uitnodiging van het VJF was de directeur van het SvdJ spreker op de Infosessie die het VJF op 1 oktober 2018 in Brussel organiseerde over zijn subsidieregeling. Hij vertelde het Vlaamse publiek daar over de werking van het SvdJ en de ervaring die het heeft met het ondersteunen van innovatieve journalistieke projecten.

Het VJF was op zijn beurt aanwezig op het op Media van Morgen congres, waar de SvdJ de innovatieve journalistieke start-ups voorstelde die het ondersteunt, wat leerzaam was voor het VJF in de toekomst.

Op 3 september 2019 was het VJF in Utrecht te gast op een besloten ‘sprint-event’ van het SvdJ. Op zo’n sprint-event leggen de projecten die innovatiesteun hebben ontvangen hun tussentijdse resultaten voor en bespreken ze die met hun coaches. Dit bood inspiratie voor het VJF voor een coachings- of feedbackmoment in de (toen nog) geplande subsidieronde van 2020.

Gedurende de hele periode dat het VJF actief was, volgde het SvdJ onze werking met interesse stond steeds het open om kennis te delen. Daarnaast publiceerde het SvdJ artikels over de innovatieve projecten die het VJF ondersteunde. Ook was het partner bij gezamenlijke projecten als de Mediacafés of het Opleidingenoverleg.

Het VJF en SvdJ hadden ook de informele intentie om in 2020 een gezamenlijk congres of kennis-dag te organiseren.

Echte grote gezamenlijke VJF-SvdJ-projecten waren vooralsnog echter moeilijk wegens het onevenwicht qua ontwikkelingsfase en budgetten tussen beide organisaties. De relatie met het SvdJ bleef echter actief, en de contacten waren stevast warm en constructief. Eind 2019 maakte de directeur van het SvdJ het VJF dan ook zijn verbouwereerdheid en afkeuring over over de vroegtijdige stopzetting van het VJF.

[Vlaams-Nederlands huis deBuren](#)

Eind 2018 verhuisden het Vlaams Journalistiek Fonds en Journalismfund.eu hun kantoor naar Vlaams-Nederlands Huis deBuren in Brussel. Het samenhuizen in één gebouw met zowel deBuren als de Nederlandse Taalunie was een meerwaarde voor de bevordering van de Vlaams-Nederlandse samenwerking. Met deBuren werd o.a. nauw samengewerkt voor de organisatie van de Vlaams-Nederlandse Mediacafés en het Opleidingenoverleg.

[Mediacafés](#)

In Mediacafés behandelen experts in een gemoedelijke sfeer thema's die in ruime zin aan media en (onderzoeks)journalistiek zijn gerelateerd. Mediacafés vinden plaats in Vlaanderen en Nederland. De organisatie is in handen van Vlaams-Nederlands huis deBuren, in samenwerking met een aantal partners, waaronder het Vlaams Journalistiek Fonds. Concreet zat het VJF mee op de eerste lijn voor de selectie van onderwerpen en sprekers.

In 2019 vonden Mediacafés plaats over de rol en de toekomst van regionale media en over artificiële intelligentie en journalistiek. In de eerste helft van 2020 over fake news op sociale media.

[Opleidingenoverleg](#)

De Nederlandse ambassade in Brussel wilde in 2019 een overleg faciliteren tussen alle opleidingen journalistiek in Vlaanderen en Nederland. In februari 2019 vond daarover een eerste overleg plaats tussen het Vlaamse kabinet Media, deBuren, het VJF en het Departement CJM. Daar werd de nodige informatie samengelegd (waarbij het VJF o.a. wees op de reeds bestaande overlegstructuren vanuit de opleidingen zelf) en werd gevraagd om de finaliteit en de doelstelling nauwkeuriger af te lijnen. In april 2019 pikten de Nederlandse en Vlaamse diplomatieke instanties dit opnieuw op. In een nieuw overleg werd besloten dat het VJF (voor Vlaanderen) en het Nederlandse Stimuleringsfonds bij de opleidingen zelf zouden polsen naar wenselijkheid en doelstellingen. Uit die oefening bleek enerzijds een voorzichtige interesse, maar anderzijds een vraag naar nut en concrete doelstellingen, aangezien er al verschillende samenwerkingsstructuren bestaan.

Er werd dan ook besloten dat er geen onmiddellijke noodzaak was om dit initiatief top-down op te leggen.

[Oorzaken Festival – De Brakke Grond](#)

Al in 2018 had het VJF had een eerste kennismakingsoverleg met De Brakke Grond, het Vlaams Cultuurhuis in Amsterdam. Daarbij wisselde het o.a. informatie uit over podcastmakers voor het geplande Oorzaken Festival eind maart 2019.

Op 29 maart 2019 was het VJF te gast op de Industry Day bij van het Oorzaken Festival, een podcastfestival van De Brakke Grond in Amsterdam. Op de Industry Day debatteerden podcast- en audioprofessionals over de kansen en uitdagingen voor het maken, verspreiden en financieren van verschillende soorten podcasts. Het VJF had ook een aantal 'speeddates' met Vlaamse en Nederlandse mensen uit de sector.

De Brakke Grond uitte achteraf de wens om o.a. samen met het VJF, deBuren en de VRT te bekijken welke mogelijkheden er zijn om dit opkomende genre in de toekomst verder te stimuleren.

[Tentoonstelling documentairefotografie in de Lage Landen](#)

Het Fonds Pascal Decroos organiseerde in september en oktober 2019 in Gemeenschapscentrum De Markten in Brussel een tentoonstelling over documentairefotografie in de Lage Landen. Ook het VJF

en deBuren werkten hieraan mee, met naast de tentoonstellingsactiviteiten ook een inhoudelijk debatprogramma.

De tentoonstelling wist daarbij ook de interesse te wekken van andere toonplekken. Van 20 januari tot 1 maart 2020 was ze te zien in CC Ter Dilft in Bornem.

5. FINANCIËN

De financiering van het VJF door de Vlaamse Regering werd beschreven in de Samenwerkingsovereenkomst.

Voor 2018 werd een bedrag ter beschikking gesteld van 550.000 euro, waarvan 500.000 euro in het najaar van 2018 moest worden toegekend als subsidies voor innovatieve journalistiek. Het overige bedrag diende ter financiering van de reguliere werking van het VJF, in het bijzonder voor personeelskosten, opstart- en communicatiekosten, vergoeding van juryleden, kantoorkosten, website en communicatie, enzovoort.

Voor 2019 bedroeg de financiering 100.000 euro, voor de reguliere werkingskosten en het realiseren van de operationele doelstellingen. In 2019 mocht het VJF geen nieuwe subsidieoproep lanceren.

Voor 2020 stelde Samenwerkingsovereenkomst een bedrag van 300.000 euro voorop voor het VJF. Twee derde daarvan zou bestemd zijn voor een nieuwe subsidieronde voor innovatieve journalistiek, en een derde voor reguliere werkingskosten.

In november 2019 besliste de nieuwe Vlaamse Regering echter om in haar begroting voor 2020 geen middelen meer te voorzien voor het VJF. Noch werkingsmiddelen, noch de vooropgestelde middelen voor een nieuwe subsidieronde voor innovatieve journalistieke projecten.

Het gros van de projecten die het VJF in december 2018 had ondersteund, liep echter tot in 2020. De Vlaamse Regering besliste op 18 december 2019 daarom om nog een werkingssubsidie van 35.000 euro toe te kennen aan het VJF om zijn opdrachten en engagementen te kunnen nakomen. Van 1 januari tot 31 juli 2020 moest het VJF nog instaan voor de verdere begeleiding, controle, afrekening en evaluatie van de projecten, en voor de ontsluiting van de resultaten.

Journalismfund.eu vzw diende voor het VJF bij de Vlaamse overheid jaarlijks de jaarrekening, het verslag van de commissaris en andere noodzakelijke verantwoordingsstukken in.

De financiële documenten zijn terug te vinden op de website van Journalismfund.eu:

<https://www.journalismfund.eu/about-us/financial-documents>.

6. CONCLUSIES

Een boeiende maar korte reis

Het voortraject naar de lancering van het Vlaams Journalistiek Fonds was lang en grondig. Een belangrijke factor was het onderzoeksrapport '[Eén taal, meer stemmen. Journalistiek, innovatie en samenwerking in Nederland en Vlaanderen](#)', dat als een van de aanbevelingen had om een Vlaams Journalistiek Fonds op te richten naar het voorbeeld van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek in Nederland. Verbonden aan dat onderzoekstraject organiseerden Vlaams-Nederlands Huis deBuren en het Stimuleringsfonds twee conferenties over journalistiek, telkens met de Vlaamse minister van Media als gast. In het verlengde daarvan hield de commissie Media van het Vlaams Parlement in 2017 en 2018 verschillende hoorzittingen over het Vlaamse beleid t.a.v. journalistiek, en dienden vijf politieke partijen een gezamenlijke resolutie in waarin ze de Vlaamse Regering vroegen om een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek uit te bouwen.

Op basis van bovengeschetst voortraject was het dan ook zowel een logische als een verheugende beslissing van toenmalig Vlaams minister van Media Gatz om in de zomer van 2018 de lancering van een Vlaams Journalistiek Fonds aan te kondigen.

De bedachtzame grondigheid die het voortraject van het VJF kenmerkte, stond enigszins in contrast met het tijds- en budgettaire kader waarbinnen het VJF moest werken, en met de abrupte stopzetting ervan.

De primaire doelstelling van het VJF was het coördineren van de subsidies voor innovatieve journalistiek. De 500.000 euro aan subsidiemiddelen voor innovatieve journalistieke projecten, het grootste instrument dat het VJF in de periode 2018-2020 tot zijn beschikking had, moest nog in het kalenderjaar 2018 worden verdeeld, d.w.z. minder dan vier maanden na de operationele start van het VJF. Het subsidiereglement werd daarom al gepubliceerd nog voor de coördinator van het VJF in functie was, hoewel in het takenpakket van de functieomschrijving iemand gezocht was met ervaring met het ontwerpen van subsidieregelingen.

Het VJF kreeg van het toenmalige kabinet bovendien meermaals de vraag of het reeds in het voorjaar van 2019 een evenement kon organiseren met de gehonoreerde projecten en de bevoegde minister. Gezien de prille fase waarin de projecten toen nog zouden zitten, achtte het VJF dit echter niet opportuun.

Het moest dus snel gaan in 2018. De Samenwerkingsovereenkomst die de opdrachten, werking, rolverdeling tussen de verschillende partners en financiering van het VJF bepaalde, werd nochtans pas goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 december 2018, enkele dagen voor het VJF de 500.000 euro innovatiesubsidies toekende. Ze werd ondertekend op 30 april 2019.

Ondanks de grote tijdsdruk slaagden het VJF, de stuurgroep en de jury erin om de subsidieronde in 2018 succesvol en efficiënt te organiseren, en 11 projecten te selecteren die de in hoofdstuk 2 beschreven resultaten hebben opgeleverd.

Dat neemt niet weg dat de regeling niet perfect was. Na zijn noodgedwongen snelle opstart ontwikkelde het VJF door zijn werkzaamheden een preciezere blik op de noden en uitdagingen van de sector waarbij zo'n subsidieregeling een positieve rol kan spelen. Een deel van die inzichten kwamen al aan bod in het Memorandum dat het VJF publiceerde in 2019.

Een extra motivatie voor de werking van het VJF was dan ook het perspectief van een nieuwe subsidieronde in 2020, en een mogelijke verdere uitbouw of zelfs verzelfstandiging van het VJF na 2020, zoals vermeld stond in de Samenwerkingsovereenkomst.

De Samenwerkingsovereenkomst voorzag een te verdelen subsidiebudget van 500.000 euro in 2018, 0 euro in 2019 en 200.000 euro in 2020. Gezien de grote noden in de sector en de grote vraag bij de projectoproep van 2018 was dit een erg minimaal budgettair kader. Het bracht het VJF er wel toe om de subsidieronde voor 2020 grondig voor te bereiden, en een herwerkte subsidieregeling te ontwerpen. Bovendien verwachtte het door een strikte controle van de toegekende subsidies in 2018 enerzijds en een zuinige aanwending van de eigen werkingsmiddelen anderzijds, het te verdelen subsidiebudget in 2020 met ca. een derde te kunnen verhogen, naar 260.000 euro.

In november 2019 besliste de nieuwe Vlaamse Regering echter om in haar begroting voor 2020 geen middelen meer te voorzien voor het Vlaams Journalistiek Fonds of voor subsidies voor innovatieve journalistieke projecten. Het VJF moest de [geplande subsidieronde van 2020](#) daarom annuleren, en de rest van zijn werking stopzetten.

Een nieuwe regering, ook al bestond ze uit dezelfde drie partijen als de vorige, kan uiteraard eigen keuzes maken, nieuwe beleidsopties nemen, of er kunnen omstandigheden zijn waardoor ze haar financiële engagementen moet herzien. Dit was ook voorzien in de Samenwerkingsovereenkomst, met de bepaling dat de overeenkomst in dat geval opnieuw onderhandeld en in onderling overleg aangepast kon worden. Dat dit niet conform deze bepaling is gebeurd, blijft betreurenswaardig.

Het VJF had uiteraard liever gehad het zijn opdrachten zoals voorzien in de Samenwerkingsovereenkomst 2018-2020 integraal had kunnen uitvoeren, en op basis daarvan geëvalueerd was. Dit alles in een breder kader van een onderzoek naar een optimale besteding van de Vlaamse ondersteuningsmiddelen voor journalistiek, dat samen met de lancering van het VJF werd aangekondigd, maar nooit werd uitgevoerd.

De beslissing van de Vlaamse Regering tot vroegtijdige stopzetting hield er ook geen rekening mee dat het gros van de projecten die het VJF in december 2018 had ondersteund, doorliep tot in 2020. Daarom moest ze eind december 2019 alsnog een werkingssubsidie voor zes maanden toekennen aan het VJF om zijn aangegane engagementen te kunnen nakomen en de projecten af te sluiten.

Niet enkel op contractueel en beleidsmatig vlak was het VJF teleurgesteld en enigszins verrast door zijn vroegtijdige stopzetting, maar ook op politiek vlak. Het VJF is onmiskenbaar ontstaan in de schoot van partij-overschrijdend werk in de commissie Media van het Vlaams Parlement in 2017 en 2018. Toen het VJF een half jaar operationeel was, keurde het Vlaams Parlement op 20 maart 2019 nog unaniem een [resolutie](#) goed over “de uitbouw van een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek”. Daarin vroeg het parlement aan de regering onder meer om verder te blijven investeren in de ondersteuning van journalistiek en het Vlaams Journalistiek Fonds uit te bouwen tot een duurzame en performante organisatie.

Het valt daarom te hopen dat de Vlaamse overheid in de toekomst, ook na het wegvallen van het Vlaams Journalistiek Fonds, aandacht zal hebben voor toekomstgerichte ondersteuning van onafhankelijke en kwalitatieve journalistiek, journalistieke innovatie en mediadiversiteit.

Resultaten

Het VJF moest instaan voor toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve en innovatieve journalistiek in Vlaanderen.

Dat moest het doen door een subsidieregeling voor innovatieve projecten te organiseren (2018, met opvolging van de projecten in 2019 en 2020) en door kennisdeling over nieuws en media te faciliteren (2019).

De belangrijke resultaten zijn dan ook de **11 innovatieve journalistieke projecten** die het VJF heeft ondersteund.

De projecten staan hoger in dit rapport uitvoerig beschreven, en zijn ook ontsloten op de VJF-website: <https://www.vlaamsjournalistiekfonds.be/projecten>.

Uit de projecten zijn onder meer de volgende resultaten voortgevloeid:

- een online platform dat met behulp van artificiële intelligentie desinformatie en polarisering opspoot om die door factcheckers te laten duiden en bestrijden
- een crossmediaal journalistiek platform, met nieuwe manieren van storytelling, dat samenwerkt met verschillende andere media
- een vrij te gebruiken AI-tool die uit verslagen van parlementaire debatten en uit andere Nederlandstalige teksten automatisch beweringen filtert die een factcheck waard zijn
- een vrij beschikbare opleidingsmethodiek voor non-fictiepodcastmakers
- een postgraduaat podcasting aan de Arteveldehogeschool
- het eerste Nederlandstalig online nieuwsplatform voor laaggeletterde volwassenen
- een platform voor kwalitatieve buitenlandverhalen over/door Belgen in het buitenland, gemaakt voor het Belgische thuispubliek.
- een platform met nieuwsformats gericht op 16-24 jarige videoconsumenten
- een groot aantal scholieren en studenten heeft ervaring opgedaan met journalistiek werk
- parlementaire vragen en een debat over factchecking en de verderzetting van de door het VJF ondersteunde factcheckprojecten
- vele tientallen journalistieke producties, artikelen, documentaires, podcasts, factchecks, ...
- ...

Daarnaast realiseerde het VJF o.a.:

- de uitbouw van een **netwerk** van stakeholders in Vlaanderen, Nederland en daarbuiten
- een periodieke **nieuwsbrief over journalistiek en innovatie**
- een **beleidsmemorandum** met een gedocumenteerd en gemotiveerd pleidooi voor een ondersteuningsbeleid voor toekomstgerichte journalistiek, een vergelijking met Nederland en 10 concrete, haalbare en becijferde beleidsvoorstellen
- een gedetailleerd uitgewerkt **nieuw voorstel voor een subsidieregeling voor innovatieve journalistieke projecten in Vlaanderen**, verder bouwend op de ervaring die het VJF heeft opgedaan
- ...

Het VJF en de stuurgroep willen in het bijzonder nog benadrukken dat de projecten veel en diverse groepen **jongeren** hebben bereikt, zowel bij de makers als bij het publiek.

Met ook nog de ondersteuning van een online nieuwsplatform voor laaggeletterde volwassenen, en een bijdrage aan de strijd tegen desinformatie en polarisering, hebben de resultaten van het VJF hebben dan ook onmiskenbaar een **maatschappelijk toegevoegde waarde**.

Lessen en aanbevelingen

In hun evaluatie signaleerden de 11 projecthouders zelf alvast de volgende lessen voor journalistiek in Vlaanderen:

- om **desinformatie** en misinformatie effectief te bestrijden is het noodzakelijk dat verschillende media en instellingen hun **krachten bundelen**
- bij het ontwikkelen van bestrijdingsinstrumenten van **desinformatie** is er aandacht nodig voor **fall-out op sociale media**
- **lokale en regionale onderzoeksjournalistiek** in Vlaanderen hebben extra ondersteuning nodig
- er is effectief nog een belangrijke plaats in ons medialandschap voor verdiepende sociale verhalen op maat van **jongeren**
- voor moeilijke maar belangrijke thema's als klimaatverandering ziet een groot deel van het publiek in de verslaggeving ideologische vooringenomenheid, een aanval op hun identiteit of levensstijl of zelfs een groot complot. Daarvoor is een **nieuwe manier van journalistiek en storytelling** nodig.
- **audio** is een volwaardig journalistiek genre, naast video en tekst, en een op en top medium voor verhalende journalistiek.
- mediabedrijven zijn nog niet klaar voor **audio (podcasts)** qua **business model**. Dat komt o.a. omdat de gebruikelijke metrics (eyeballs) nog niet zijn aangepast aan podcasting.
- door de **digitalisering** is er ook kwaliteitsnieuws mogelijk voor **niche en minder toegankelijke doelgroepen**, mits een impuls(subsidie)
- **Mediaconcentratie en de lage vergoedingen voor freelancejournalisten** halen heel wat zuurstof uit de journalistieke sector. **Vernieuwing van onderuit wordt in de kiem gesmoord** omdat freelancejournalisten vooral bezig zijn met de eindjes aan elkaar proberen knopen.
- Een goed beleid denkt **structureel**, en wil niet enkel altijd maar nieuwe projecten eenmalig ondersteunen.

Uit het gehele project destilleert het Vlaams Journalistiek Fonds de volgende lessen en aanbevelingen:

1. De basis: **Waarom is journalistiek belangrijk? Waarom heeft journalistiek financiële ondersteuning nodig? En waarom moet de overheid dat doen?**

Deze vragen komen vaak terug bij discussies over ondersteuningsmaatregelen voor een gezond journalistiek landschap. Het VJF tracht ze inzichtelijk te beantwoorden in zijn [memorandum](#) en in [dit artikel](#).

2. 'Innovatie' is een buzzwoord dat soms te vaag en soms te eng wordt begrepen. '**Journalistieke innovatie**' slaat op veranderingen in hoe nieuws wordt verslaan, geproduceerd, gedistribueerd, ontdekt, gebruikt en/of betaald.

Het referentiekader voor die veranderingen kan Vlaams zijn, Vlaams-Nederlands, of internationaal. Journalistieke innovatie kan uiteraard technologisch zijn, maar wordt al te vaak daartoe gereduceerd. Dit is het zogenaamde '[shiny things syndrome](#)'.

3. Bij het ontwikkelen van een instrumentarium om journalistiek(e innovatie) te ondersteunen en een divers, kwaliteitsvol en toekomstgericht Vlaams journalistiek landschap te bevorderen, moet het uitgangspunt daarom steeds journalistiek zijn. Dat wil zeggen: niet journalistiek gebruiken als proeftuin

voor (technologische of andere) innovaties, maar omgekeerd: nieuwe technieken gebruiken om betere journalistiek te kunnen maken voor meer verschillende mensen.

De journalistieke projecten die het VJF heeft ondersteund, zouden immers in zeer **weinig andere ondersteuningskaders** passen. Het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en Media Invest Vlaanderen hebben bijvoorbeeld interessante begeleidings-, subsidie- of financieringstrajecten, ook voor mediaprojecten, maar primair journalistieke projecten passen er niet.

4. Het is daarbij ook belangrijk om in het oog te houden dat journalistiek **niet zomaar schaalbaar** is. Het discours over (technologische) innovatie situeert zich vaak in het paradigma van start-ups, seed funding, scale-ups en internationale expansie.

Elke democratische gemeenschap heeft echter haar eigen perspectief, context, noden en aandachtspunten die journalistiek verslagen en bevroegd moeten worden. Dat heeft consequenties voor de schaal en voor het verdienmodel. Dat neemt weliswaar niet weg dat innovatieve oplossingen kunnen worden ontwikkeld die bruikbaar of inspirerend kunnen zijn voor vele verschillende kleinere nieuwsmedia.

5. Een duurzaam beleid werkt daarom niet enkel projectmatig, maar ook **structureel**. Dat vermijdt enerzijds dat beloftevolle initiatieven telkens uitdoven of noodgedwongen stoppen en plaats moeten maken voor gelijkaardige nieuwe projecten die weer van nul beginnen. Anderzijds kunnen kleinere of beloftevolle journalistieke media die op zich al bijdragen aan vernieuwing en mediadiversiteit in Vlaanderen, zich zo beter richten op de ontwikkeling van hun kernactiviteiten.

6. Een duidelijke positieve bevinding uit de VJF-projecten is dat **jongeren** wel degelijk sterk geïnteresseerd zijn in journalistiek over sociale of 'zware' thema's, zowel aan de aanbod- als aan de ontvangtzijde. Er is dus zowel een grote nood aan als een groot potentieel voor journalistiek op maat van jongeren. Het komt er daarbij op aan om nieuwe en aangepaste journalistieke formats te ontwikkelen die de jongeren bereiken en aanspreken. 'Aangepast' betekent daarbij niet 'simpeler'.

7. Een pijnpunt waarvan een deel van de sector zich wel degelijk bewust is, maar waar slechts moeizaam beweging in komt, is het gebrek aan **diversiteit** aan stemmen in de journalistiek. Zowel binnen de redacties, als bij mensen die worden opgevoerd als 'nieuws'.

Als burgers zich niet herkennen in datgene wat als nieuws wordt gepresenteerd, en in wie aan het woord komt, groeit er een kloof tussen de gepresenteerde informatie en de te informeren burger. Daardoor nemen wantrouwen en populisme toe en slinken de kwaliteit en het democratische gehalte van het debat in de samenleving.

8. Er is nood aan meer **toegankelijk onderzoek** en **laagdrempelige kennisdeling** over journalistiek. Er is Vlaanderen heel wat kennis en expertise aanwezig over journalistiek en media, zowel in het veld als bij de universiteiten. Maar die wordt nog onvoldoende samengebracht en verspreid.

Het VJF startte daarom in 2019 met een [nieuwsbrief](#) over journalistiek en media, met kennis en inspiratie uit binnen- en buitenland. Daarnaast is het verdwijnen van de 'Nieuwsmonitor' van het voormalige Steunpunt Media is zeker een gemis. Ook is er nood aan een Vlaamse 'Stand van de Nieuwsmedia'. In Nederland brengt die het hele jaar door op een toegankelijke manier de laatste cijfers en analyses over de stand van zaken in de journalistieke sector, in verschillende domeinen: digitaal, papier, audiovisueel, exploitatie, regio en kennis.

Ook hierover is meer informatie terug te vinden in het [memorandum](#).

9. Betrek het **Vlaams Parlement** in het Vlaams overheidsbeleid ten aanzien van journalistiek.

De commissie Media van het Vlaams Parlement heeft zich reeds een geschikte broedplaats getoond voor doordachte beleidsmaatregelen met een ruim politiek draagvlak.

In aanloop naar de [resolutie](#) van het Vlaams Parlement van 20 maart 2019 over “de uitbouw van een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek” hoorde de commissie Media vele experts en stakeholders uit het Vlaamse medialandschap, woonde ze debatten bij, nam ze kennis van nationale en internationale rapporten, en trad ze in constructieve dialoog met de toenmalige bevoegde minister. De resolutie werd ingediend over alle partijgrenzen heen en uiteindelijk unaniem goedgekeurd door het parlement. Helaas werd ze niet ter hare genomen door de volgende regering.

10. We sluiten dit stukje met lessen en aanbevelingen, en daarmee dit hele rapport, graag af met de openingsparagraaf van de laatste nieuwsbrief over nieuws en media die het VJF kon versturen, op 4 december 2019:

“Wat kunnen de Europese lidstaten en de nieuwe Europese Commissie doen om onafhankelijke, professionele journalistiek in de EU te bevorderen?

Daarover heeft het Reuters Institute van de universiteit van Oxford vorige week een [rapport](#) uitgebracht.

De aanbevelingen erin zijn geen *rocket science*, en al eerder bepleit: bescherm de persvrijheid, zorg voor een level playing field, herwaardeer publieke omroepen, ondersteun ook non-profitnieuwsmedia, en richt je steunmaatregelen op de digitale en mobiele toekomst in plaats van op de distributie van papier.”

Dank

Het Vlaams Journalistiek Fonds houdt er tot slot aan om alle partners, instellingen en personen te bedanken die hebben bijgedragen aan de totstandkoming of werking van het VJF, aan het memorandum, of andere input of kritiek hebben geleverd.

Een bijzondere vermelding verdienen uiteraard de 11 projecthouders die op zoek zijn gegaan naar nieuwe journalistieke vormen, en de leden van de VJF-stuurgroep.

Het was een korte maar ongemeen boeiende reis.

BIJLAGEN

[Memorandum 2019](#)

10 beleidsvoorstellen voor een kwaliteitsvol, innovatief en divers journalistiek landschap in Vlaanderen.

[Ontwerp-subsidiereglement innovatieve journalistieke projecten](#)

Subsidieregeling voorbereid door het VJF-secretariaat met het oog op de geplande, maar geannuleerde subsidieronde van 2020. De finale versie van dit ontwerp-subsidiereglement is niet gevalideerd door de stuurgroep van het VJF.